

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՈՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻՆ

ՈՆ.
4-21

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՆԴԵՐՁ

ՅԱԻԵԼԵԱԼ ԵՒ ԲԱՐԵՓՈԽԵԱԼ

ՏՐԱՄԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲԲ

ՊՕԼԻՍ

=

1881

ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

№ 4

Գ-21

Ս.ԶԳ.Ս.ՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻՆ

346

340.13 / = 9104

13 - 19

ՄՏՈՒԳՎԱԾ Է 1958

Գ. - 2

ՄՏՈՒԳՎԱԾ 1958

Բ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՆԴԵՐՁ

ՅԱԻԵԼԵԱԼ ԵՒ ԲԱՐԵՓՈՒԵԱԼ

ՏՐԱՄԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲԲ

ՄՏՈՒԳՎԱԾ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒ
ՄԱՅԵՆԱԳԱՐԱՆ
ՀԱՍՏԱՍՏ

[Կ. ՊՕԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Մ. Կ. ՍԱՐԸԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐ

Ի ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԵԱՆ Կ. ՊՕԼՍԻ

Տ. ՆԵՐՍԷՍԻ

ԲԱՐՁՐԱՇՆՈՐՀ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

~~9001080167~~

~~107147~~

~~44344~~

33720

Կ Ա Ն Ո Ն Ա Գ Ի Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Ա Ջ Գ Ա Յ Ի Ն Ժ Ո Ղ Ո Վ Ի Ն

ԱՌՅՁԻՆ ԳԼՈՒԽ

Բացում ժողովին, եւ վաւերացում ընտրութեանց .

ՅՕԴ. Ան.— Կ. Պօլսի Պատրիարք Բարձրաշնորհ Սրբազանը՝ իրրեւ Նախագահ՝ զԱզգային ժողովը կը բանայ մայիսի առաջին եօթնեկին մէջ :

Բացման ճառով ընդհանուր տեսութիւն մը կու տայ ազգային գործոց նախընթաց տարւոյն վիճակին վրայ, եւ ժողովին ուշադրութեանը կը յանձնարարէ ատենական նոր շրջանն ըզբաղելու գլխաւոր խնդիրները :

Ատենական շրջանը մարտի վերջերը կը ըմնայ, յորում ժողովը կը փակվի, յորում սահմանադրապէս լուծանելի երեսփոխանաց պաշտօնը կ'աւարտի, եթէ ժողովին մասնակի վերանորոգումը այն տարւոյն հանդիպի :

Նոր ընտրութիւնը՝ ժամանակին սկսելով ապրիլին կ'աւարտին :

Վարչութեան տարեկան համարատուութեան ժամակետը կը հասնի :

Իբրեւ նախապատրաստութիւն՝ 'զոր նախազահ Սրբազանը կը հոգայ, բացումէն առաջ պատրաստ պէտք է ըլլան

« Ընտրութեանց տեղեկագիրները, որ առաջին նկատին օրակարգն է դիւանին կազմութեան հետ :

Բ՝ Վարչութեան իւրաքանչիւր ճիւղին տարեկան համարատուութիւնը, որ առաջին վիճաբանելի խնդիրն է դիւանաց կազմութենէն ետքը :

30Դ. Զ.— Բացման ճառէն անմիջապէս ետքը՝ նախազահ Սրբազանը կը հրաւիրէ երեսփոխանաց երիցագոյններէն մէկը առժամեայ ատենապետ բազմիլ, եւ կրտսերագոյն մը՝ ատենադպրութեան պաշտօն վարել :

Այս առժամեայ դիւանին գործն է՝ վաւերացում ընտրութեանց, եւ կազմութիւն Մայր Գիւանին :

30Դ. Է.— Ժողովը չը վաւերացնէր 'զայն ընտրութիւնը որ ընտրեալին յանձնառութիւնն ապահովող ծանօթագիր չ'ունի ընտրող ժողովին կողմէն, եւ ընտրելիութեան պայմաններն ապահովող ծանօթագիր՝ Պատրիարք Սրբազանին կողմէն :

Ընտրութեանց տեղեկագիրները՝ որ նախազահ Սրբազանին ուղղեալ են ընտրող ժողովներէն, ապահովութեան ծանօթագրով մը Իւր Սրբազնութեան կողմէն դիւանին կ'աւանդվին :

Ատենադպիրը կ'ընթեռնու 'զանոնք, եւ զխողութիւններ՝ եթէ կան՝ կ'ըլլան. ժողովը կ'արտասանէ իր վճիռը ընտրութեանց օրինաւորութեանը վրայ, եւ Ատենապետը երեսփոխան կը հըռ-

չակէ այն անուհիները որոց իշխանութիւնը վաւերական դատված է :

Նախագահ Սրբազանը կը հրաւիրէ անմիջապէս նորընտիր երեսփոխանները՝ եթէ ունկնդրաց մէջ են, գալ տեղ առնուլ եւ բազմիլ : Եթէ չ'են, յատուկ նամակաւ կը ծանուցնէ իրենց ընտրութեան վաւերացումը եւ կը հրաւիրէ 'զանոնք յաջորդ նիստին ժողովին աշխատութեանց մասնակցիլ :

Օրինաւորութեան թերութիւն ունեցող տեղեկագիրը Նախաձեռնութեան դիւանին կը յղվի, եւ վաւերացումն ուրիշ նիստի կը մնայ :

Անմիջապէս կը ձեռնարկվի Մ. Դիւանին կազմութեանը, եթէ ժամանակը ներէ եւ ժողովն ուղէ : Եթէ ոչ՝ ութ օրէն վերստին կը գումարվի նիստը ի ներկայութեան նորընտիր անդամոց, օրակարգ ունելով՝ 1. Կազմութիւն Մ. Դիւանին, 2. Կազմութիւն Նախաքննիչ դիւանայ :

Բ. ԳԼՈՒԽ

Կազմութիւն Մայր դիւանին

ՅՕԴ. 4. — Ժողովին դիւանը՝ որ եւ Մայր դիւան կ'ըսվի մի ս դիւաններուն նկատմամբ, կը բաղկանայ մէկ ատենապետէ, երկու գերատեսնապետէ (1) եւ երեք ատենադպրէ : Որոնք մէկ շըրջանի համար կ'ընտրուին եւ վերընտրելի են :

(1) Հրահանգ. — Դերատեսնապետները Դիւանը չ'են բազմիր այլ միայն բացակայութեան ատեն Ատենապետին փոխանորդելու համար :

ՅՕԴ. 5. — Ատենապետը սոսանձին կ'ընտրրվի բացարձակ առաւելութեամբ : Իսկ երկու դերատենապետները միասին կ'ընտրրվին բազմանուն քրէտով (10դ. 47), նոյնպէս եւ ատենադպիրք :

Ասոնք իրենց ըստացած քրէտից առաւելութեան կարգովը՝ իբրեւ առաջին, երկրորդ, եւ կը նշկատվին :

Երկու դարձ քրէտակութենէ ետքը, եւ տատանում պատահած ատեն, համեմատական առաւելութիւնը կը բաւէ :

Քրէտից հսւասարութիւն պատահած ատեն՝ ատենապետաց երիցագոյնն ընտրեալ է, եւ ատենադպրաց կրօսերագոյնը, եթէ վիճակ չը պահանջվի պոնէ երկու ձայնով. Ժողովը կ'որոշէ ձեռամբարձով, սոսանց վէճի :

Իբր գիւանին մէջ հրաժարում պատահի (10դ. 44), եթէ հրաժարողը ատենապետն է, նոր ընտրութիւն կ'ըլլայ. բայց եթէ երկրորդն է հրաժարողը, երրորդը երկրորդ կ'ըլլայ եւ նոր երրորդ մը կ'ընտրրվի : Իսկ եթէ ատենադպիրներէն մէկը հրաժարի, հետեւորդն անոր տեղ կ'անցնի եւ երրորդ ատենադպիր մը կ'ընտրրվի :

ՅՕԴ. 6. — Ատենագրութեանց արձանագիրքէն զատ գիւանն ունի երեք տօմար՝ խնդրոց կարգի տօմար, խօսից կարգի տօմար, ներկայութեան տօմար. 'գործնք առաջին ատենադպիրը կը բաշխէ իւր պաշտօնակցաց, հսկելով անոնց վրայ իբրեւ ընդհանուր ատենադպիր :

Մայր գիւանին կազմութենէն ետքը եթէ ժա

նկատուի նկատուող մեծ օրէն վե

րըստին գումարվելու պայմանաւ՝ Նախաքննիչ դիւանաց կազմութիւնն ընելու համար, որ՝ իբրեւ ատենական խնդիր՝ միշտ ստիպողական է ժողովին համար, որ չը կրնար գործի սկսիլ իւր դիւանաց կազմութեանն առաջ:

Գ. ԳԼՈՒԽ

Կազմութիւնն Նախաքննիչ դիւանաց

ՅՕԴ. Ծ.— Ժողովին մէկ մասը դիւաններու կը քաժնվի, որոնք տարիէ տարի կը նորոգվին:

Ժողովն իր աշխատութեանց դիւրութեան եւ արդիւնաւորութեանը համար՝ իր դիւաններուն յատուկ ձեռնհասութեանը կը յանձնէ վիճաբանելի խնդրոց նախապատրաստական քննութիւնը:

Այս դիւանները՝ Ձեռնհաս կամ Նախաքննիչ դիւաններ ալ կը կոչվին, որք են

ա. Ձեռնհասութեան դիւան՝ կրօնական կամ խառն նիւթոց քննութեանը յատկացեալ:

բ. Դաստիարակութեան դիւան՝ կրթական կամ դպրոցական խնդրոց քննութեանը յատկացեալ:

գ. Կալուածոց դիւան՝ վանքի, հիւանդանոցի, կրտակաց եւ ո՛ր եւ է կալուածական խնդրոց քննութեանը յատկացեալ:

դ. Համարակալութեան դիւան՝ տարեկան պիւճիկն, հանգանակութեան, եւ ո՛ր եւ է ելմտական խնդրոց քննութեանը յատկացեալ:

է. Յարաբերութեանց դիւան՝ թաղական եւ դա

ՅՕԴ. 5. — Ատենապետը տուանձին կ'ընտրովի բացարձակ առաւելութեամբ : Իսկ երկու գերատենապետները միասին կ'ընտրովին բազմանուն քրէէով (յօդ. 47), նոյնպէս եւ ատենադպիրք :

Ասոնք իրենց ըստացած քրէէից առաւելութեան կարգովը՝ իբրեւ առաջին, երկրորդ, եււ. կը նշկատվին :

Երկու դարձ քրէէարկութենէ ետքը, եւ տատանում պատահած ատեն, համեմատական առաւելութիւնը կը բաւէ :

Քրէէից հսւասարութիւն պատահած ատեն՝ ատենապետաց երիցագոյնն ընտրեալ է, եւ ատենադպրաց կրօսերագոյնը, եթէ վիճակ չը պահանջվի պոնէ երկու ձայնով. ժողովը կ'որոշէ ձեռամբարձով, ստանց վէճի :

Իբր գիւանին մէջ հրաժարում պատահի (յօդ. 411), եթէ հրաժարողը ատենապետն է, նոր ընտրութիւն կ'ըլլայ. բայց եթէ երկրորդն է հրաժարողը, երրորդը երկրորդ կ'ըլլայ եւ նոր երրորդ մը կ'ընտրովի : Իսկ եթէ ատենադպիրներէն մէկը հրաժարի, հետեւորդն անոր տեղ կ'անցնի եւ երրորդ ատենադպիր մը կ'ընտրովի :

ՅՕԴ. 6. — Ատենադրութեանց արձանագիրքէն զատ գիւանն ունի երեք տօմար՝ խնդրոց կարգի տօմար, խօսից կարգի տօմար, ներկայութեան տօմար. 'ղորոնք առաջին ատենադպիրը կը բաշխէ իւր պաշտօնակցաց, հսկելով անոնց վրայ իբրեւ ընդհանուր ատենադպիր :

Մայր գիւանին կազմութենէն ետքը եթէ ժա

նկատուի նոստոստ իր վերնայ, ութ օրէն վե

րըստին գումարվելու պայմանաւ՝ Նախաքննիչ դիւանաց կազմութիւնն ընելու համար, որ՝ իբրեւ ատենական խնդիր՝ միշտ ստիպողական է ժողովին համար, որ չը կրնար գործի սկսիլ իւր դիւանաց կազմութենէն առաջ :

Գ. ԳԼՈՒԽ

Կազմութիւնն Նախաքննիչ դիւանաց

ՅՕԴ. Գ.— Ժողովին մէկ մասը դիւաններու կը բաժնովի, որոնք տարիէ տարի կը նորոգվին :

Ժողովն իր աշխատութեանց գիւրութեան եւ արդիւնաւորութեանը համար՝ իր դիւաններուն յատուկ ձեռնհասութեանը կը յանձնէ վիճաբանելի խնդրոց նախապատրաստական քննութիւնը :

Ա. յս դիւանները՝ Ձեռնհաս կամ Նախաքննիչ դիւաններ ալ կը կոչվին, որք են

ա. Ձեռնհասութեան դիւան՝ կրօնական կամ խտան սիւթոց քննութեանը յատկացեալ .

բ. Դաստիարակութեան դիւան՝ կրթական կամ դպրոցական խնդրոց քննութեանը յատկացեալ .

գ. Կալուածոց դիւան՝ վանքի, հիւանդանոցի, կրտակաց եւ ո՛ր եւ է կալուածական խնդրոց քննութեանը յատկացեալ .

դ. Համարակալութեան դիւան՝ տարեկան պիւճկին, հանգանակութեան, եւ ո՛ր եւ է ելմտական խնդրոց քննութեանը յատկացեալ .

է. Յարաբերութեանց դիւան՝ թաղական եւ գաւ

ւառական խնդրոց եւ աղերսագրոց քննութեանը յատկացեալ .

չ. Իրաւասութեան դիւան՝ հովւական աթոռոց վերաբերեալ եւ վարչական խնդրոց քննութեանը յատկացեալ .

է. Նախաձեռնութեան դիւան՝ օրինական եւ կանոնական խնդրոց քննութեանը յատկացեալ .

ը. Խմբագրութեան դիւան՝ օրինական եւ կանոնական ծրագրաց կամ յօդուածոց գրական վերաքննութեանը յատկացեալ .

Բաց ասոնցմէ՝ ժողովն ըստ հարկին եւ առժամեայ կերպով յատուկ մասնաժողովներ կը կարգէ՝ սովորաբար 5 էն ցը 7 անդամէ . զորօրինակ՝ Սահմանադրութեան կամ Կանոնադրութեան վերաքննութեանը համար , դատաստանի մը համար , եւ որոց ընտրութիւնը դիւանաց ընտրութեան պէս կ'ըլլայ , իսկ պաշտօննին իրենց տեղեկագրին հետ կը վախճանի :

30Ի. Տ. — Դիւանները (ինչպէս անունը կը ցուցնէ) երեքական անդամէ կը բաղկանան , եւ անգամոց ընտրութիւնը՝ իւրաքանչիւր դիւանի համար սրբազրելի ընդհանուր ցանկի մը վրայ կ'ըլլայ . 'զոր Մ. Դիւանը կը ներկայէ ժողովին , եւ ժողովը՝ ցանկը սրբազրելով՝ մէկ դարձ քըւէարկութեամբ կ'ընտրէ 'զամենը համեմատական առաւելութեամբ միայն (1) (յօդ. 47 Գ.) :

(1) Հրահանք . — Որքան դիւան կայ այնքան հատված կայ մէկ ցանկի վրայ գծով զատված . իւրաքանչիւր հատված երեք անուն կը պարունակէ : Մէյմէկ օրինակ այս ցանկէն բարապտեք կը

Դիւանի մը անդամը՝ ուրիշ դիւանի մ'ալ եւ մասնաժողովի մ'ալ անդամ կրնայ ըլլալ, բաց ի ժողովին Ատենապետէն :

Անձնիւր դիւան ինք կը կարգէ իր ատենապետն ու ատենադպիրը, եւ յանձնուած խնդիրը քննելէն ետքը՝ կ'որոշէ 'զիւր տեղեկաբերը :

Դիւանները կուտան եւ իրենց ատենապետաց անունները Մ. Դիւանին, որ կը հաղորդէ ժողովին՝ դիւաններու ատենապետաց ցանկը :

30Դ. 9.— Դիւաններն իրենց աշխատութեանց կարգին մէջ ժողովին օրակարգին պէտք է հետեւին, եւ իրենց յանձնեալ քննութեան արդիւնը կարելի եղածին չափ շուտ պէտք է հասցնեն ժողովին, մանաւանդ երբ ստիպողութիւն կայ :

30Դ. 10.— Դիւան թէ մասնաժողով տեղեկագրով մը եւ տեղեկաբերի մը միջնորդութեամբ կը ներկայեն ժողովին իրենց աշխատութեան արդիւնը, որ տեղեկագրին վերջը եզրակայութեամբ կ'ամփոփի :

30Դ. 11.— Առաջարկութեան մը հեղինակը իրաւունք ունի ընթերակցելու խորհրդակից ձայնով 'զայն առաջարկութիւնը քննող դիւանին կամ մասնաժողովին նիստերուն :

Եթէ քանի մը հեղինակներ են մի եւ նոյն առաջարկութեան, մէջերնէն մէկը կ'որոշեն 'զիրենք ներկայացնող :

30Դ. 12.— Եթէ խնդրի մը վրայ տեղեկութիւն

ցրեն երեսփոխանաց, որք ամեն մէկ հատվածը զատ զատ սրբադրելով և ընդհանուր ցանկը ծախելով քրէտուսիւր կը ձգեն :

շատանալու համար՝ հարկ ըլլայ, դիւաններն ուղ-
ղակի կը հաղորդակցին վարչութեան դիւաններուն
հետ՝ իրենց ատենապետին, ատենադպրին կամ տե-
ղեկաբերին միջնորդութեամբ :

Նոյնպէս Բարձրաշնորհ Սրբազանը՝ ժողովային
գործի մը համար ըստ հարկին՝ դիւաններէն մէկը
կամ մէկ քանին՝ կամ ատենապետները միայն ի
խորհրդակցութիւն կը հրաւիրէ իր քով :

30Դ. 13.— Դիւանաց ատենապետները կրնան
միանալ առժամապէս եւ ատենապետաց Դիւան
կազմել՝ որ եւ Համագումար դիւան կ'ըսվի, ազ-
գային խիստ կարեւոր կամ յարաբերական ծանր
խնդրի մը նախաքննութեանը համար :

Ժողովը կ'որոշէ Համագումար դիւանի պէտքը,
եւ Մ. Դիւանին Ատենապետը՝ զանի կը գումարէ իր
նախագահութեամբ :

Ատենապետաց դիւանը պէտք է ըստ կանոնի՝
Պատրիարքի ընտրութեան, ամբաստանութեան եւ
հրաժարման խնդրոց նախաքննութեանը համար
(տե՛ս յօդ. 47, 84, 87) :

Համագումար դիւանին վարմունքը նոյն է որպէս
միւս դիւաններունը. (տե՛ս վերոգրեալ յօդուած-
ները) :

Դ ԳԼՈՒԽ

Ատենակսն կանոնք

ՅՕԴ. 14.— Ազգային ժողովը նիստ կ'ընէ՝ քանի որ ունի օրակարգ՝ կանոնաւորապէս երկու շաբաթն անգամ մը, ուրբաթ օր, Ղալաթիոյ ժողովարանը. ժամը 6 էն մինչեւ 10. (տե՛ս բացառութիւնքը 6 եւ 53 յօդուածոց մէջ :

Նախագահ Սրբազանը կրնայ ըստ հարկին արտաքոյ կարգի ժողով գումարել ուրիշ օր մը :

Նախագահ Սրբազանին կողմէն երեսփոխանք ի ժողով կը կոչվին գտնէ երկ օր առաջ, օրագրաց միջոցով կամ յատուկ կոչնագրով, 'յորում յիշեալ պէտք է ըլլայ նիստին տեղը, որոշեալ ժամը եւ օրակարգը :

Երբ որ օրակարգն սպառի, նիստերը կը դադարին, բայց ժողովը բաց կը համարվի ըստ առաջին յօդուածին կանոնադրութեան :

ՅՕԴ. 15 — Ատենանը կը բացվի ճիշդ որոշեալ ժամին, եւ նախընթաց ատենագրութիւնն ընդունելութեան կը դրվի՝ ի ներկայութեան ո՛ր եւ է թիւի անդամոց :

Դիտողութիւն ունեցող բացակայ ատենաբանք իրաւունք չ'ունին բողոքելու :

ՅՕԴ. 16.— Ատենապետը կը բանայ եւ կը փակէ 'զատեանը :

Իր սլաշտօնն է՝ վիճարանութիւններն ուղղել, ատենաբանից կարգով խօսք տայ, կանոնադրութեան

պահպանութեանը հսկել , եւ ժողովն ըստ կանոնի
ղեկավարել :

Առաջին ատենապետին բացակայութեան ատեն՝
երկրորդին կը մնայ այս պաշտօնը , եւ երկրորդին
բացակայութեանը՝ երրորդին :

307. 17.— Ատենադպրաց պաշտօնն է՝ իրարու
օգնականութեամբ ատենական գրութեանց հոգ
տանիլ , եւ նիստի մ'ատենագրութիւնը ամփոփ ու
ըստ կարի ճիշտ խմբագրեալ՝ հետեւեալ նիստէն
գոնէ 24 ժամ առաջ տպեալ հասցնել երեսփոխանաց
ամեն մէկուն : Այս հոգը գլխաւորապէս առաջին
ատենադպրին կը պատկանի , միւսներն իրենց յանձ-
նըված տօմարներով զբաղեալ (յօդ. 6) :

307. 18.— Եթէ դիպուածով՝ ատենադրութիւ-
նը չ'է կրցած ժամանակին ցրել , ընթերցումը
'յատենի կ'ըլլայ , եւ ատենապետ ու ատենադպիր
կ'ըստորագրեն ընդունելութենէն ետքը : Տպեալ-
ներն ստորագրեալ են՝ յաջորդ նիստին մէջ ընդուն-
վելու համար :

Ատենագրութիւնն ուրիշ բան չ'է քան նիստի մը
մէջ անցածին ըստ կարի ճիշտ պատկերը : Դիտօ-
ղութիւն՝ անոր անճիշտ երեւցած կետերուն վրայ
միայն կրնայ ըլլալ : Դիտօղութեան առթիւ՝ անց-
եալէն թել մը բռնելով անկէ նոր խնդիր հանելը՝
խնդրէն շեղիլ է եւ աններելի (յօդ. 24, 25) :

Դիտօղութեանց կը պատասխանէ խմբագիր ատե-
նադպիրը , եթէ հարկ կայ պատասխանելու . բայց
թէ բողոքօղ եւ թէ պատասխանօղ մէկ անգամ
կրնան խօսիլ :

Ատենադրութեան ընդունելութիւնը ձեռամբարձով կ'ըլլայ :

30Դ. 19.— Ատենադրութեան ընդունելութեանէն ետքը՝ օրակարգին չ'անցած՝ Ատենապետը կը հաղորդէ Ժողովին անոր վերաբերեալ թուղթերը, եւ Ժողովը՝ Ատենապետին առաջարկութեանը վրայ յղումները կ'արտասանէ⁽¹⁾ :

Ժողովին մատուցեալ ո՛ր եւ է թուղթ՝ կամ Նախագահին ուղղեալ կամ ուղղակի Ատենապետին՝ Մ. Դիւանին վրայ կ'աւանդվին :

30Դ. 20.— Ժողովէն ո՛չ ոք անգամ կրնայ խօսիլ՝ Ատենապետէն խօսք չը խնդրած ու չ'առած :

Ատենապետը՝ երբ իբր անգամ խօսիլ ուզէ, դերատենապետին կը թողու աթոռը, ինք ալ իր կարգին խօսք կը խնդրէ ու բեմը կ'ելնէ, եւ նոյն խնդրին համար ալ չը բազմիր ատենապետ :

30Դ. 21. Ատենաբանք նշանակել պէտք է տան Դիւանին՝ անուսնին, ճառելու խնդիրնին, թեր կամ դէմ խօսելիքնին :

Խօսից կարգի տօմարակալը (կամ ուրիշ ատենագիր մը) կը նշանակէ խօսք խնդրողները ա-

(1) Հրահանգ . — Ժողովին արտասանած յղումները՝ ուր ոք ըլլան՝ Ատենապետը կը հրամանէ սա բառերով. զորօրինակ՝

«Ժողովէն առ իւր դիւան (այս անուն) ի նախահանձնութեամբ (Թժական) նիստին Ատենապետին (սորափոխութեամբ)» և

կամ՝ Ազգային Ժողովէն առ իւր Գործադիր Էջիանութեան :

կամ՝ առ իւր Վարչութեան եւ ի արհեստանոցներ .

(Թժական և սորափոխութեան) :

ուսնութեան կարգով, թեր ու դէմ խօսողաց շարքն որոշելով :

307. 22. — Վիճարանութեանց մէջ ատենաբանք փոխադարձ կարգով կը խօսին թեր ու դէմ. այսինքն թեր խօսողի մը ետեւէն չը դար անմիջապէս ուրիշ թեր խօսող մ'ալ, այլ դէմ խօսող մը կու գայ. նոյնպէս եւ աննպաստ խօսողի մը կը յաջորդէ խնդրին ի նպաստ խօսող մը. եւ այսպէս փոխասաց յաջորդութեամբ կը շարունակէ վիճարանութիւնը :

307. 23. — Ատենաբանը պէտք է բեմն ելնէ ու անկէ խօսի, եթէ (անձնակաւ տկարութեան մը պատճառով կամ խիստ կաշճ բացատրութեան մը համար) Ատենապետը լացառութեամբ չը ներէ անոր իր տեղէն խօսելու :

Նախագահ Սրբազանը միայն իր աթոռէն կը խօսի, եւ երբ խնդրէ՝ խօսքն իրն է :

307. 24. — Ատենաբանը խնդրէն դուրս ելնելու չ'է. եթէ շեղի, Ատենապետը 'ղանի ի խնդիր կը կոչէ :

Ո՛չ ոք կրնայ խօսք առնուլ այս ի խնդիր կոչման վրայ :

307. 25. — Երբ ատենաբան մը երկու անգամ ի խնդիր կոչվի մի եւ նոյն ճառին մէջ, ժողովը կրնայ՝ Ատենապետին առաջարկութեանը վրայ՝ արգիլել 'ղանի խօսքէ նոյն խնդրին վրայ նոյն նիստին մէջ : — Ժողովը կը յայտնէ 'զիւր կամըը ձեռամբարձով, առանց վէճի :

307. 26. — Նոյն խնդրին վրայ երկու անգամ

մէն աւելի չը խօսվիր . եւ խնդրողին Ատենապետը չը կրնար ներել առանց ժողովին հաճութեան . ի բաց առեալ են առաջարկութեան մը հեղինակն ու տեղեկաբերը :

30Դ. 27.— Խօսքը չը զլացվիր անձնակսն դէպի մը համար խօսիլ ուզողէն ⁽¹⁾, կամ կանոնադրական դիտողութեան մը համար :

30Դ. 28.— Ո՛ր եւ է ընդմիջում, ո՛ր եւ է անձնականութիւն, բեմական բարբառի անվայել ո՛ր եւ է բառ կամ բացազանչութիւն արգիլեալ է եւ աններելի :

Արգիլեալ է նոյնպէս Տէրութեան աշխարհավարութեան վրայ քննադատական ակնարկութիւնք :

30Դ. 29.— Տասն անդամոց խնդրանօք՝ որ համառօտ պատճառաբանեալ պէտք է Ատենապետին ձեռքը տրվի, ձեռամբարձով առանց վէճի ժողովը կ'որոշէ միթէ դռնփակ նստել կ'ուզէ (յօդ. 81,82):

30Դ. 30.— Ատեանը փակ յայտարարելէն առաջ Ատենապետը կը կարգադրէ՝ ժողովին խորհուրդն առնելով, ի ներկայութեան ո՛ր եւ է թիւի անդամոց, յաջորդ նիստին օրն ու օրակարգը, որ ատենագրութեան մէջ կարճանագրվի, եւ օրագիրք կը հրատարակեն :

(1) Զորքինակ՝ խօսքի առաջնութեան համար, բրէի սխալ մ'ուղղելու համար, անընդունելի բառի մը կամ թիւի մեկնված իմաստի մը սրբագրութեան համար, եւ: Սոյն պարտապից մէջ՝ եթէ պատասխանելու տեղի կայ, որու որ անկ է անի միայն կը պատասխանէ. բայց թէ բողոքող թէ պատասխանող մէկ անգամ կրնան խօսիլ :

Ե. ԳԼՈՒԽ

Քրեարկութիւն, եւ որոշում.

ՅՕԴ. 31. — Նախավճիռ միշտ կրնայ առաջարկվիլ (1) :

ՅՕԴ. 32. — Վիճաբանութիւնն աւարտեալ է քնականապէս երբ խօսից կարգն սպառի եւ ատենաբանք խօսած ըլլան քանիցս անգամ որ կանոնադրութիւնը կը ներէ : Սակայն եթէ վիճաբանութեան ընթացքին մէջ շատ մը ձայներ քրէ պահանջեն, Ատենապետը՝ մնացօղ ատենաբանից անունները յիշեցնելով՝ ժողովին կամքը կը հարցնէ. ժողովը կը սլատասխանէ ձեռամբարձով առանց վէճի :

(1) Բեմական լեզուի մէջ նախաձեռն կամ նախակարգ ձեռնկ'ըսվի՝ խնդրի մը որոշման տեղի ունենալ կամ մանաւանդ չ'ունենալը յայտնելը :

Հրահանգ . — Ժողովը ժամավաճառ չ'ընելու համար նախավճիռ կ'առաջարկվի, գորօրինակ՝ կրօնական կամ քաղաքական խնդրոց մէջ ձեռնհասութեան համար, սակմոնադրական սկզբան մը համար, արդէն որոշեալ կէտի մը համար (յօգ. 75). և կամ երբ վիճելի կետը գլխաւոր խնդրի մը հետ այն աստիճան կատակցութիւն ունի որ մէկը չը լուծվիր առանց միւսը յուզելու, և այն միւսը զազու է օր մը՝ անի ալ իր ատենին Ժողովը դբադեցնելու. վերջապէս երբ որ և է անտեղութիւն մը կայ՝ դր պէտք է բացատրէ այդ վճիռն առաջարկօղը, որում խօսքը միշտ կը տրվի. և թեր ու դէմ խօսողները լավելին ետքը, խնդիր մը կրնայ առանց քննութենէ անցնելու՝ թերթվիլ կամ ետ ձգվիլ սոսկ նախակարգ վճռով :

307. 33. — Որոշման մասին՝ քըւէի եւ օրակարգի պահանջմունք նախադասութիւն ունին գլխաւոր խնդրին վրայ, 'գորոյ վիճաբանութիւնն կրնան ընդհատել, այլ 'գատենաբանին խօսքը ո՛չ եթէ խօսած ատեն յառնեն այդ պահանջմունք :

307. 34. — Վէճը փակեալ յայտարարելէն առաջ Ատենապետը միշտ կը հարցնէ ժողովին կարծիքը :

Եթէ փակման դէմ խօսք ուղղի, մէկ ատենաբանի միայն կը տրվի :

Եթէ տարակոյս կայ ժողովին կարծեաց մէջ, երկրորդ փորձէն ետքը, վիճաբանութիւնը կը շարունակվի :

Փակումն արտասանվելէն ետքը՝ ալ խօսք չը տրվիր, միայն թէ խնդրին գրութեանը ⁽¹⁾ վրայ :

307. 35. — Բարեփոխութիւնք նախադասութիւն ունին գլխաւոր խնդրին վրայ եւ անկէ առաջ քըւէի կը դրվին :

307. 36. — Օրինական կամ կանոնական ծրագիրք եւ առաջարկութիւնք յօդուած առ յօդուած քըւէի կը դրվին : Ամբողջին վրայ քըւէով կ'աւարտի միշտ որոշումը :

Ճշաւոր խնդիրներու մէջ բաժանումն իրաւունք է երբոր խնդրվի :

307. 37. — Ժողովն իր որոշման ենթարկեալ խնդրոց վրայ վճիռ կու տայ՝ ձեռամբարձով կամ ելունիատով ⁽¹⁾, յայտնի քըւէով, գաղտնի քըւէով :

(1) Այսինքն ո՛ր Բաւերով +ըւէի դրվէլէի+ը :

(2) Ելունիատ թէ՛ ձեռամբարձ անխոր կրնայ գործածել Ատենապետը, բայց ընդհանրապէս՝ ձեռամբարձի առաջին տարակուսելի

307. 38. — Ձեռամբարձով որոշումն իրաւունք է ամեն խնդրոց համար, բաց այն կետերէն 'զոր ներկայ կանոնադրութեան 40, 41 եւ 43 յօդուածք կը նախատեսեն իբրեւ բացառութիւն :

307. 39. — Ձեռամբարձով որոշումը կը կատարվի՝ թեր ու դէմ կարծեաց կողմէն զատ զատ ձեռք վերցնելով (փորձ ու հակափորձ), 'զոր դիւանին անդամք կը համրեն ու կը հաստատեն :

Եթէ հաստատեն թէ տարակոյս կայ՝ փորձը կը կրկնրվի :

Ո՛չ ոք կրնայ խօսք առնուլ երկու փորձերու միջեւ, եւ ո՛չ իսկ երկրորդ փորձին ու քըւէարկութեան միջեւ :

307. 40. — Յայտնի քըւէն իրաւունք է՝

1. Երկու տարակուսելի, փորձերէն ետքը,
2. Օրինական ծրագիրներու կամ առաջարկութեանց համար :

307. 41. Յայտնի քըւէ կրնայ խնդրովիլ ամեն նիւթի համար .

Ի բաց առեալ են սա կետերը . օրակարգի որոշում, ատենագրութեանց ընդունելութիւն, ընտրութեանց վաւերացում, հրաժարմանց ընդունելութիւն, առաջնութիւն կամ նախադասութիւն, յղում, օրաձգում, վիճաբանութեան փակում, եւ ստիպօղութեան նկատառում :

307. 42. — Յայտնի քըւէ կրնայ խնդրովիլ թէ

փորձին ետքը՝ ուր ձեռքերն համրելու դժարութիւն ծագած է, երկրորդ փորձը ելունիստով ընել աւելի որոշիչ համարված է :

ձեռամբարձ որոշումէ առաջ եւ թէ՛ առաջին տարակուսելի փորձէն ետքը :

Կրնայ նաեւ խնդրովիլ ձեռամբարձ որոշումէն ետքը , եթէ օրինական ծրագրի կամ առաջարկութեան մը վրայ է տրվելիք վճիռը :

ՅՕԴ. 43.— Յայտնի քրէէ խնդրումը գրով պէտք է ըլլայ՝ դոնէ 3 անգամէ ըստորագրեալ եւ Ատե՛նապետին ձեռքը տրված :

Թէ՛ ըստորագրողաց եւ թէ՛ թեր ու դէմ քրէտարկուաց անուանները պէտք է ատենագրութեան մէջ անցնին , նոյնպէս եւ ձեռնպահից եւ բացակայից անուանները :

ՅՕԴ. 44.— Յայտնի քրէտարկութիւնը կը կատարվի սա հետեւեալ կերպով .

Ատենապետը կը հրաւիրէ երեսփոխանները որ տեղերնին նստին : Անձնիւր երեսփոխան երկու քրէթուղթ ունի որոց վրայ իր անունը տպեալ է : Սպիտագոյն քրէթուղթները ընդունելութիւն կը նշանակեն , կապուտագոյնները չընդունելութիւն : Բարապանք կը ներկայեն անձնիւր երեսփոխանի՝ զոր անուանէ կը կոչէ ներկայութեան տօմարակալ ատենագպիրը՝ քրէտուփ մը որոյ մէջ կը ձգէ իր քրէթուղթը :

Անուանց ցանկը սպառելէն ետքը անմիջապէս կրկին կը կոչէ ատենագպիրն այն անուանները որք քրէտ չ'են տուած : Անուանական կոչման իջը պատասխանօղը բացակայ կը նշանակվի , յայտնած պատճառովը , եթէ ունի (տե՛ս յօդ. 107) :

Երբոր քրէթուղթներն հաւաքված են , Ատենապետը փակեալ կը յայտարարէ ըզ քրէտարկութիւնը :

Քրէտուիներն անմիջապէս բեմին վրայ կը բերվին : Ատենադպիրք քրէհամարը կ'ընեն , եւ Ատենապետը կը հռչակէ 'զարդիւնը • այսինքն՝ քանի՛ քրէի վրայ , քանի՛ քրէի դէմ , քանի՛ քրէով ընդունվիլ կամ չընդունվիլ :

Եթէ 3 անգամ խնդրեն թէ քրէարկութիւնը բեմին վրայ ըլլայ , ժողովը կ'որոշէ ձեռամբարձով առանց վէճի :

ՅՕԴ. 45.— Այն ամեն պարագայից մէջ ուր յայտնի քրէ կրնայ կամ պարտ է ընդունվիլ , եթէ 5 անգամ գաղտնի քրէ խնդրեն , պէտք է որ գաղտնի ըլլայ :

Գաղտնի քրէն ալ յայտնի քրէին պէս կը խընդրվի (տես յօդ. 43) :

Խնդրանքն ըստորագրողաց անունները ատենագրութեան մէջ կ'անցնին , նոյնպէս եւ ձեռնպահից ու բացակայից անունները :

ՅՕԴ. 46.— Գաղտնի քրէարկութիւնը կը կատարվի սա հետեւեալ կերպով .

Անձիւր երեսփոխան կ'առնէ երկու գնտակ , մէկը ձերմակ՝ որ ընդունելութիւն կամ «յ» կը նշանակէ . միւսը սեւ՝ որ չընդունելութիւն կամ «չ» կը նշանակէ : Անուանական կոչման կարգով անձիւր ոք կը ներկայանայ , բեմին վրայ դրված սափորի մը մէջ կը ձգէ իր քրէն նշանակող գնտակը . իսկ միւս գնտակը որ նշանակութիւն չ'ունի կը տանի կը ձգէ ուրիշ սափորի մը մէջ՝ որ ատենադպրաց զիւանին վրայ դրված է :

Քրէնին տալէն ետքը՝ ամեն մարդ կ'անցնի իր տեղը կը նստի :

Ատենադպիրք կողովի մը մէջ կը պարպեն բեմին վրայի սափորը . ամենուն ցուցնելու կերպով կը համրեն զնտակները , եւ ձերմակները սեւերէն կը զատեն (1) :

Գոնէ երկու ատենադպիր կը հաստատեն այս համրանքին արդիւնքը , 'զոր Ատենապետը կը հռչակէ :

ՅՕԴ 47. — Ժողովին մէջ ընտրութիւնք գաղանխ քրէտով կ'ըլլան , եւ քրէտհամարը չորս քննիչներու ձեռք կը կատարվի որոնք վիճակով կը հանվին :

« . Միանուն է քրէտն՝ երբոր մէկ քրէտով մէկ անուն կ'ուզվի ընտրել , եւ քրէտթուղթը մէկ անուն պարունակելու է :

Բազմանուն է քրէտն՝ երբոր մէկ քրէտով մէկէն աւելի անուն կ'ուզվի ընտրել , եւ քրէտթուղթը այնքան անուն պարունակելու է ո՛րքան որ կ'ուզվի ընտրել :

Բազմանուն քրէտթուղթները՝ եթէ ուզված թիւէն աւելի անուն պարունակեն՝ ընդունելի են . բայց միայն՝ առջիներէն ուզված թիւը կ'առնվի , ետքի աւելորդը չը համրովիր :

Ք . Ժողովին մէջ ընտրութիւնները՝ Մ . Գիւանին անդամներէն զատ որ անցանկ կ'ընտրովին թէ մի անուն եւ թէ բազմանուն քրէտով (յօդ . 6) , ներկայեալ ցանկի մը վրայ կ'ըլլան , որ կամ զէղչել է կամ «բէգբէ» :

(1) Հրահանգ . — Գնտակի պակտութեան ատեն , առ հարկի մարթ է նաև թուղթի կտորներով կատարել այս գործողութիւնը , անձիւր անգամ՝ դրացւոյն չը ցուցնելու ըզգուշութեամբ և ընթեանը . և կերպով իր այսն կամ ո՛ւր թուղթի կտորի մը վրայ գրելով : Այն ատեն երկու սափորի ալ հարկ չը կայ :

Գ. Սրբազրելի ցանկը՝ այնքան անուն կը պարունակէ ո՛րքան որ ընտրել կ'ուզվի, որոյ մէջ քըւէարկուք չ'ուզած անուննին կ'արեն տեղը ուզածնին կը գրեն :

Մէկ դարձ քըւէարկութեամբ համեմատական առաւելութիւնը միայն կը բաւէ :

Դ. Զեղչելի ցանկը՝ եթէ մէկ անուն ընտրել կ'ուզվի մէջէն՝ գոնէ եռապատիկ անուն պարունակելու է. եթէ մէկէն աւելի կ'ուզվի, ցանկը երկպատիկ անուամբ կը բաւէ : Նախ այս ցանկը քըւէի կը գրվի. եւ յետոյ քըւէարկուք կը զեղչեն այս ցանկէն աւելով չ'ուզած անուննին, բայց տեղը անուն չեն կրնար դնել :

Երկու դարձ քըւէարկութենէ ետքը՝ համեմատական առաւելութիւնը կը բաւէ :

Զեղչելի ցանկը պէտք է կոչնագրին հետ հաղորդեալ ըլլայ երեսփոխանաց, որպէս զի ժամանակ ունենան ընտրելեաց վրայ պէտք եղած ծանօթութիւններն ըստանալու :

Ե. Դիւանաց եւ մասնաժողովոց ընտրութիւնը սրբազրելի ցանկի մը վրայ կ'ըլլայ 'զոր Մ. Դիւանը կը ներկայէ եւ ժողովը կը սրբազրէ :

Զ. Վարչութեան անդամոց ընտրութիւնը զեղչելի ցանկի վրայ կ'ըլլայ, 'զոր Համագումար դիւանը Պատրիարքին հետ խորհրդակցութեամբ կը պատրաստէ եւ ժողովը կը զեղչէ (1) :

Ե. Պատրիարքի ընտրութիւնը բացարձակ առաւելութեամբ կ'ըլլայ՝ զեղչելի ցանկի վրայ, 'զոր

(1) Կրօնականին համար տե՛ս Սահմանադրութեան մէջ իր յօդուածը :

Վարչութիւնը կը ներկայէ՝ Սահմանադրութեան պահանջած կրօնական ու քաղաքական պայմանաց ապահովութեան ծանօթագրով մը, եւ միանգամայն ընտրելեաց անցեալն ու արժանիքը պատճառաբանող համառօտ տեղեկագրով մը, 'զոր ատենապետաց դիւանը կը նախաքննէ (13) :

Այս դիւանն իր դիտողութեամբ կ'եզրակայէ իր կարծիքը՝ կամ անսրբագիր ընդունելութեան ցանկին, կամ սոսկ փոփոխութեամբ արժանեաց կարգին, եւ կամ սրբագրութեան 'զոր կ'առաջարկէ : Ժողովն այդ առաջարկեալ փոփոխութիւն կամ սրբագրութիւնը կ'ընդունի կամ կը մերժէ ձեռամբարձով առանց վէճի, եւ յետոյ ըստ այնմ կը զեղչէ ցանկն իր քրէտով :

Քրէտից հաւասարութիւն պատահած ատեն՝ երկօրօրէն ընտրեալ է, եթէ վիճակ չը պահանջվի գոնէ երկրորդօր ձայնով . ժողովը կ'որոշէ ձեռամբարձով առանց վէճի միթէ վիճակը կ'ընդունի⁶ :

Սոյն կանոնով կը քննէ ժողովը պատրիարքական տեղապահութեան ընտրելեաց ցանկը, եթէ իրեն գայ :

Սոյն ճամբէն կ'անցնի ժողովին մէջ եւ կաթողիկոսական ընտրելեաց ցանկը՝ ո՛ր կողմէ որ գայ, եւ սոյն օրինակ կը մասնակցի Ազգային ժողովն այդ ընտրութեան :

307. 18.— Քրէտի մասնակցօղաց բացարձակ առաւելութեամբը կը գոյանայ ժողովին որոշումը :

Բարձրաշնորհ Նախագահը քրէտի մասնակցելու պարտաւորեալ չ'է, եւ անուանական կոչում չ'ըլլար իրեն համար :

Ամեն քրէարկութեանց վերջը՝ փակեալ յայտարարելէն առաջ՝ Ատենապետը ժողովին կողմէն կը հարցնէ Պատրիարք Սրբազանին միթէ ունի՞ քրէ : Իսկ երբոր քրէհամարի արդիւնը թեր ու գէմ քրւէից հաւասարութիւն բերէ, եթէ Պատրիարք Սրբազանը քրէ տուած է, այն քրէին կողմը կը հակի որոշումը. եթէ չ'է տուած, յայնժամ Ատենապետը յանուն ժողովին կը խնդրէ Նորին Սրբազանութեան քրէն որ կ'որոշէ զորոշումը :

Պատրիարք Սրբազանին բացակայութեան ատեն՝ Ատենապետին կը մնայ այս իրաւունքը :

ՅՕԴ. 49.— Ժողովին որոշմանց վաւերականութեանը համար՝ երեսփոխանաց մեծամասնութեան ներկայութիւնը հարկաւոր է, կամ պակասութեան ատեն՝ անոր որոշող ձայնից միաբանութիւնը :

Երկու աստիճան մեծամասնութիւն կ'ընդունվի, երկուսն ալ եւ իսկական :

Օրինական մեծամասնութիւնն է՝ ամբողջ երեսփոխանութեան Սահմանադրութեամբ որոշված թիւին (1) կէսէն մէկ աւելին (որ այսօր 71 է) :

Իսկական մեծամասնութիւնն է՝ անոր հաւանական թիւին կէսէն մէկ աւելին (որ այսօր 47 է) : Եւ հաւանական թիւ կը նկատվի ամբողջ երեսփոխանութեան երկու երրորդը (2) :

(1) Ծանօթ.— Երեսփոխանաց սյս ամբողջ թիւը գրեթէ երբէք և բնականապէս կարելի չ'է ձեռք բերել, պատճառք՝ ընտրութեանց կամ վաւերացմանց յապաղմունք, ճամբորդութիւնք, հիւանդութիւնք, հրաժարմունք, վախճանմունք ևլ :

(2) Միւս մէկ երրորդը գրեթէ միշտ բացակայ կամ անպատրաստ

Այս երկու աստիճան մեծամասնութիւնք իրենց որոշող մասն կամ ձայնն ունին, որ իւրաքանչիւրին համար իւր բացարձակ առաւելութիւնն է. 71 ին որոշող ձայնն է 36. եւ 47 ին որոշող ձայնն է 24:

Ձանդամոց ներկայութիւնը դիւանը կը հաստատէ ներկայութեան տօմարէն՝ զոր երեսփոխանք կ'ըստորագրեն ժողովարան մտած ատեննին. եւ քրէտարկութեան ատեն դարձեալ կ'ըստուգէ միթէ ստորագրողք իսկապէս ներկայ են եւ թէ նիստը լիովին բաւական է որոշման ձեռնարկելու: Եթէ նիստը լիովին բաւական չը գտնվի, ներկայ անդամք կ'որոշեն ձեռամբարձով առանց վէճի միթէ կուզեն որոշող ձայնից միաբանութիւնը՝ հաւանական կարծելով՝ փորձել, կամ թէ իսկոյն անբաւական յայտարարել ժողովը:

ՅՕԴ. 50. — Օրինական մեծամասնութեան ներկայութիւն կը բնտուվի, կամ անոր որոշող ձայնից միաբանութիւն՝

1. Պատրիարքական ընտրութեան համար .
2. Պատրիարքական ամբաստանութեան դատական նիստին համար .
3. Սահմանադրական օրինաց վերջնական որոշման համար .

Եթէ առաջին նիստի մէջ չը գոյանայ օրինական մեծամասնութիւն, բայց որոշող ձայները միանան մէկ կողմ, որոշումը վաւերական է: Իսկ ե-

համարելի է վերոյիշեալ պատճառանօր: — Այս թիւերն ըստ հարկին կ'աւելնան կամ կը պակսին համեմատապէս, եթէ երեսփոխանաց համեմատական թիւն աւելնայ կամ պակսի սահմանադրապէս:

Թէ այդ ձայները չը միանան, նիստը անբաւական կը համարվի, եւ որոշումն իբրեւ չեղեալ՝ յաջորդ նիստին կը մնայ, ուր իսկական մեծամասնութեան ներկայութիւնը կը բաւէ կամ անոր որոշող ձայնից միաբանութիւնը :

307. 51.— Իսկական մեծամասնութեան ներկայութիւն կը բնտրուվի, կամ անոր որոշող ձայնից միաբանութիւն՝

1. Այն խնդրոց համար որոնց համար օրինական մեծամասնութիւնն անգամ մը անբաւական գըտւած է (յօդ. 50) :

2. Ամեն ընտրութեանց, եւ այն ամեն ազգային խնդրոց համար որք վիճաբանութեամբ լուծելի են :

Ի բաց առեալ են ատեանին սկիզբն ըլլալու ատենագրութեան ընդունելութիւնը եւ ատեանին վերջերն ըլլալու յաջորդ նիստի օրակարգին որոշումը (տե՛ս յօդ. 15, 30) : Նոյնպէս ի բաց առեալ են այն անվէճ խնդիրներն ու կետերը որք ձեռամբարձով առանց վէճի որոշելի են, որոնք ներկայ կանոնադրութեան յօդուածոց մէջ իրենց տեղը յիշուած են, կամ 41 յօդուածին մէջ իբրեւ բացառութիւն նշանակուած : Այս խնդիրները՝ որք ուղղակի ազգային չ'են այլ սոսկ ատենական գործողութիւնք, կրնան որոշվիլ ի ներկայութեան ո՛ր եւ է թիւի անդամոց :

Եթէ առաջին նիստի մը մէջ չը գոյանայ իսկական մեծամասնութիւն, բայց որոշող ձայները միաբանին, որոշումը վաւերական է : Իսկ եթէ չը միաբանին, նիստն անբաւական կը համարվի, եւ փորձեալ որոշումն՝ իբրեւ չ'եղեալ՝ յաջորդ նիստին կը

մնայ, ուր սոսկ որոշող մասին ներկայութիւնը միայն կը բաւէ. զի բացակայք ձեռնպահից կարգը կը սեպվին, չ'ունին իրաւունք բողոքելու, եւ իրաւունքնին ներկայից թողլով՝ ասոնց իրաւունքը բարդեալ կը նկատվի:

ՅՕԴ. 52.— Սոսկ որոշող մասին ներկայութեամբը նստեալ ատեանի մէջ՝ ո՛չ օրակարգէն դուրս խնդիր ներելի է որոշել եւ ո՛չ իսկ վիճաբանութիւնը փակել անկէ դուրս խնդրի մը վրայ, եթէ յուզվի:

Եթէ իսկական մեծամասնութեան որոշող մասին ներկայութիւնը չը գոյանայ, որոշումն անկարելի է զի վաւերականութեան հիմ չը մնար, եւ նիստը՝ իբրեւ բոլորովին անբաւական՝ կը վերնայ:

Եթէ մէկ ատենական շրջանի մէջ երկու անգամ տեղի ունենայ այս անակնկալ դէպք, անմիջապէս Նախագահ Սրբազանը յատուկ կոչնագրով ի պարտականութիւն կը կոչէ բոլոր երեսփոխանները՝ յիշեցնելով իրենց կանոնագրութեան վերջին յօդուածը, որ կը գծէ Նախագահին ընելիքը, եւ որ ամենայն իրաւամբ գործադրելի է, եթէ յաջորդ նիստին մէջ անձամբ չը պատասխանվի սոյն կոչնագրին:

ՅՕԴ. 53.— Ամեն անբաւական նիստի հետեւեալ նիստը ութ օրէն գումարել՝ իրաւունք է եւ պարտիք:

2. ԳԼՈՒԽ

Խնդրոց կարգ , Օրակարգ , եւ Ստիպօղութիւն .

ՅՕԴ. 54. — Ժողովին բացումէն սկսեալ՝ վիճաբանելի խնդրոց կարգը բնականապէս կուգայ եւ իրեն յատկացեալ տօմարին մէջ կ'արձանագրվի :

Երեսփոխանական տարեկան ընտրութեանց վաւերացումն ու մայր դիւանին կազմութիւնը՝ ժողովին առաջին նիստին աշխատանքն են (յօդ. 1) :

Դիւանաց կազմութիւնն ու Վարչութեան տարեկան համարատուութիւնքը՝ երկրորդ նիստին խընդիրներն են (յօդ. 1) :

Համարատուութեան կը յաջորդէ բնականապէս տարեկան պիւճէին խնդիրը , որոյ քննութիւնն ու սահմանումը հաւանօրէն երրորդ կամ չորրորդ նիստը կը գրաւեն :

Ատոնցմէ ետքը կու գան Նախագահական ճառով յատկապէս յանձնարարեալ խնդիրները , որք Վարչութեան կողմէն իբրեւ օրինաց ծրագիր կամ առաջարկութիւն կը ներկայվին , եւ 'զորս Ատենապետը՝ առաջնութեան կարգով՝ խնդրոց տօմարին մէջ արձանագրել կ'արտօնէ 'զատենագպիրը , ժողովին հաւանութեամբ (1) :

(1) Հրահանգ. — Խնդրոց կարգի արձանագիրք տօմարը կանոնաւոր բռնված ըլլալու համար , ամեն մէկ խնդրի էջ մը տալու է և վերէն ի վար տօմարածն նշանակելու է՝ աւանդում , յղում , ըստիպօղութիւն , նկատարում , մերժում , օրայփում , սրոշում , ընդունելութեամբ կամ ընդունելութեամբ , հրամանում . և այս ամեն մէկ ատենական գործողութիւն՝ տեղի ունեցած օրէն թվականեալ :

Ո՛չ ոք կրնայ խնդրոց տօմարին մէջ խնդիր յաւելուլ կամ պակսեցնել առանց ժողովին հաւանութեանը :

Ատենապետը խնդրոց տօմարին հետեւելով կը կարգադրէ յաջորդ նիստին օրակարգը (յօդ. 30) որ մէկ նիստի մէջ վիճաբանելի կամ կարգը այն աւուր եկած խնդիր ըսել է , որ եւ կ'ըսվի պարզ ու անխառն օրակարգ :

30Դ. 55.— Ո՛չ մէկ խնդիր կրնայ խառնվիլ պարզ օրակարգին մէջ , եթէ ստիպօղութիւնը նկատօղութեան չ'առնու եւ չ'ընդունի ժողովը :

Ո՛չ մէկ օրակարգ կրնայ առաջարկվիլ եթէ պատճառաբանեալ չ'ըլլայ , խմբագրեալ եւ դիւանին աւանդեալ , 'զոր Ատենապետը կ'ընթեռնու ժողովին :

Պարզ ու անխառն օրակարգը՝ եթէ պահանջվի՝ առաջնութիւն ունի միշտ :

30Դ. 56.— Եթէ պարզ ու անխառն օրակարգն իբաց առնվի , ժողովը կ'որոշէ ձեռամբարձով առանց վէճի՝ միթէ կուզէ նկատօղութեան առնուլ եւ դիւաններուն յղել պատճառաբանեալ օրակարգին քննութիւնը :

Եթէ դիւաններու յղումն որոշվի , տեղ կը ցուցվի խնդրոց կարգին մէջ , եւ ժողովը նախաքննիչ դիւանին տեղեկագրին վրայ օ՛յնպէս կը վարվի որպէս կանոն է վարվիլ ըստիպօղական նիւթերու մէջ (տե՛ս յետագայ յօդուածները) :

30Դ. 57.— Օրինական խնդրոց՝ կամ առաջարկութեան մը ներկայման ատեն՝ ստիպօղութիւն կըրնայ խնդրվիլ ,

Կրնայ խնդրովիլ Վարչութեան կողմէն, հեղինակին կողմէն, ո՛ր եւ է երեսփոխանի կողմէն:

ՅՕԴ. 58.— Ստիպողութիւն յայտարարել տալու խնդրանքը պատճառաբանեալ պէտք է ըլլայ:

Ժողովն անվէճ կ'որոշէ՝ Ատենապետին հարցմանց վրայ՝ եթէ տեղի կա՞յ ելք տալու ստիպողութեան խնդրանքին:

ՅՕԴ. 59.— Եթէ ստիպողութիւնն յայտարարովի, ժողովին հարցվելէն ետքը դիւաններուն կը յղվի (յօդ. 9), եւ ըստ այնմ վիճաբանութեան օրը կ'որոշվի:

Նախաքննիչ դիւանին տեղեկագրին վրայ՝ ժողովն անմիջապէս վիճաբանութիւնը կը բանայ եւ պարզ ձեւով (այսինքն միակ քըւէարկութեամբ) կը տընօրինէ որոշումը:

Եթէ ստիպողութիւնը չ'ընդունվի, օրինական խնդրոց համար՝ տես 66 յօդ, եւ պարզ խնդրոց համար՝ 62 եւ 64 յօդուածները:

ՅՕԴ. 60.— Օրինական խնդրի մը կամ առաջարկութեան մը ստիպողական բնութիւնը կրնայ ետ առնվի՛լ՝ երեսփոխանի մը խնդրանքին վրայ՝ նախաքննիչ դիւանին տեղեկագրին աւանդումէն ետքը: Այս ետ առումը ալ չը կրնար խնդրովիլ վիճաբանութեանց բացումէն ետքը:

Է. ԳԼՈՒԽ

Առաջարկութիւնք

307. 61.— Երեսփոխանի մ'ըրած ո՛ր եւ է առաջարկութիւն՝ օրինական թէ պարզ՝ գրաւոր պէտք է ըլլայ : Ատենապետին կը տրվի որ ժողովին հազորդելէն ետքը՝ նոյն խնդրին ձեռնհաս դիւանին նախաքննութեանը կը յանձնէ (յօդ. 9 եւ 10) :

Այս դիւանը հակիրճ տեղեկագիր մը կը բերէ , որոյ եզրակայութիւնն է կամ պարզապէս մերժում, կամ օրաձգում, կամ նկատառում :

Սակայն , եթէ գիտնայ այս դիւանը թէ ուրիշ դիւան մը արդէն այնպիսի խնդրով մ'գրադեալ է որ կապակցութիւն ունի այդ առաջարկութեան հետ , անդէն ու բերանացի կը խնդրէ ժողովէն որ այն դիւանին յղվի առաջարկութիւնը :

307. 62.— Եթէ ձեռնհաս դիւանը պարզապէս մերժման կամ օրաձգման եզրակայէ , ժողովը կ'անցնի իր օրակարգին : Եթէ նկատառման եզրակայէ , նախ 'զասի կ'որոշէ ժողովը : Եթէ նկատառումն ընդունի , կ'անցնէ 'զանի խնդրոց տօմարին մէջ ուր կ'ըստասէ իր օրակարգը . եւ ելք կու տայ առաջարկութեան՝ պարզ որոշման եղանակաւ , եթէ պարզ է առաջարկութիւնը :

307. 63.— Առաջարկութեան մը հեղինակը՝ երբ վէճն անգամ բացված ըլլայ , կրնայ 'զանի միշտ ետ առնուլ : Բայց եթէ ուրիշ երեսփոխան մը 'զանի բռնէ , վիճաբանութիւնը կը շարունակվի :

ված պէտք է ըլլայ նախաքննիչ զիւանին կամ մասնաժողովին :

307. 69.— Եռեակ քրէարկութեամբ բարդ որոշման տնօրինութիւնը պիւճէի խնդրոց եւ տեղական օրինաց համար չ'է . ասոնք միակ քրէարկութեամբ եւ պարզ որոշման եղանակաւ կը արտօնօրինվին : Այլ սահմանադրական այն կետերուն համար է որ ընդհանուր աղգին մէջ իբրեւ օրէնք պիտ' իշխեն . ինչպէս ընտրական օրէնք , հանգանակութեան օրէնք , դատախարակութեան օրէնք , իրաւանց ու պարտեաց արդար սկզբունքէն բխեալ այն տրամադրութիւնք՝ որ կայսերական ընդհանուր օրինաց համաձայն՝ ազգային վարչութեան ընթանալու շաւիղը կը գծեն եւ անհատից յարգն ու պատկառանքը կը պահանջեն :

307. 70.— Այն օրինաց համար՝ որք ստիպօղութեան պատճառով պարզ որոշման եղանակին ենթարկեալ են (յօդ. 59) , Բարձրաշնորհը՝ իբրեւ գործադիր իշխանութեան Պետ՝ իրաւունք ունի երկրորդ որոշում մ'ալ խնդրելու՝ զոր պատճառաբանեալ դիտօղութեամբ կը յայտնէ ժողովին :

307. 71.— Եթէ երեք որոշմանց մէկուն մէջ մերժվի օրինական ծրագիր մը , երեք նիստէ առաջ չը կրնար դարձեալ երեւիլ ժողովին օրակարգին մէջ :

307. 72.— Ժողովին որոշմանց արդիւնքը Ատենապետը կը հռչակէ սա բառերով՝

« Ազգային ժողովն ընդունեց » ,

կամ՝ « Ազգային ժողովը չ'ընդունեց » :

307. 73. — Ազգային ժողովին վերջնական վրձիւնը նոյն ժամէն գործադրելի է :

Ատենապետը՝ ժողովին կամքն առնելէն ետքը՝ յանուէն ժողովին ըստորագրելով կը հրամանէ վրձադիրը, նիստին օրէն թվականեալ, 'զոր եւ ատենագլխի մը կ'ըստորագրէ :

Վճռագիրը Ատենապետին ձեռօք Բարձրաշնորհ Սրբազանին կը տրվի, 'զոր ինքն ալ ըստորագրելով՝ նախագահական հրամանմամբ գործադրութիւնը կ'ապահովէ :

Օրինակը Պատրիարքարանի դիւանին մէջ արձանագրվելով օրինաց գիրքին մէջ, վճռագիրը կը պահվի ազգային ժողովին թանգարանին մէջ :

Ասկէ ութ օրէն՝ Բարձրաշնորհ Սրբազանը պատրիարքական կոնդակաւ կը ծանուցնէ Առաջնորդաց 'զազգային որոշումը, ի հրահանգ ժողովոց եւ խորհրդոց :

307. 74. — Եթէ հաստատված օրինաց մէջ սահմանադրական այնպիսի կետեր կան, որ Բ. Դրան վաւերացմանը կը կարօտին, այնպիսեաց համար՝ Բարձրաշնորհ Սրբազանը՝ կամ պատասխանատուութիւնը յանձն կ'առնու իբրեւ միջնորդ յարաբերութեանց Ազգին եւ Տէրութեան, եւ գործադրութիւնը կը հրամանէ պատրիարքական իշխանութեամբ, սպասելով 'զայդ վաւերացումը. կամ՝ թացառութիւն կը խնդրէ ժողովէն, փութացնել խոստանալով 'զայդ վաւերացումը :

Ո՛րն եւ ըլլայ իր որոշումը՝ Բարձրաշնորհը կը յայտնէ 'զանի ժողովին գոնէ յաջորդ նիստին մէջ :

307. 75. — Ժողովն իր որոշումէն չը կլնաբ

դառնալ կամ 'զանի փոփոխել, եթէ որոշեալ խնդրին հեղինակին կողմէն, Վարչութեան կամ Պատրիարքին կողմէն՝ գործադրութեան անտեղութիւն պատճառելով ըստիպօղութիւն չը խնդրովի, որոշումէն գոնէ երեք ամիս ետքը. (տես ըստիպօղութեան յօդուածները) :

Եթէ ըստիպօղութիւնը մերժովի, արդէն որոշեալ խնդիրը մէյ մ'ալ չը կրնար ներկայովի նոյն ատենական չըջանին մէջ :

Ը. ԳԼՈՒԽ

Բեմական յարաբերութիւնք ժողովին.

ՅՕԳ. ԾԵ.— Ժողովին ուղղակի եւ ներքին յարաբերութիւնքը իւր Գործադիր իշխանութեան եւ իւր Վարչութեան հետ են, որոյ անդամք՝ իրենց վերապահեալ նստարանին վրայ բազմած՝ ժողովին մէջ ձայն ունին, բայց ոչ քըւէ եթէ երեսփոխան չ'են : — Նոյնպէս եւ իրենց համարատուութեան խնդրին մէջ ձայն ունին բայց քըւէ ոչ թէեւ երեսփոխան :

Ժողովին դիւանը առանց թուղթի գործ ոչ կ'ընդունի Վարչութեանէն, ոչ կը յղէ Վարչութեան (1) :

(1) Հրահանգ. — Վարչութիւնը չը կրնար և չունի իրաւասութիւն խնդիր յղել Ժողովին ի քննութիւն ու տարտամ կերպով կարծիք հարցնել. զի քննութիւնը տեղեկագիր կը պահանջէ, և Ժողովը տեղեկութիւն տալու տեղ չ'ունի. իրմէ վեր մարմին չը կայ ստատովական : Իր քննութեանց ու վճեբուն նպատակը՝ միայն վճռի մը

30Դ. ԾԾ. — Վարչութեան անդամք՝ անձիւր իր մասին մէջ առանձին՝ իբրեւ պաշտօնեայ ժողովին՝ պատասխանատու են անոր, եւ Գործադիր իշխանութեան Պետք՝ ընդհանուր պատասխանատու, ըստ Սահմանադրութեան :

Այս պատասխանատուութենէն ընդհանուր կերպով կը զերծվի Սահմանադրութեան պատուիրած տարեկան համարատուութեամբ :

Սահմանադրութեան պատուիրած համարատուութիւնը՝ չ'իմանար եղած անցած դէզ մը մասնաւոր գործօղութեանց ցանկը, այլ տեւական եւ ընդհանուր վերակերպութիւնները, եղծմանց ու անկանոնութեանց առջեւն առնելու համար նոր հաստատված օրէնքն ու կանոնները, աղգային գործոց անձիւր ճիւղին իր մասին մէջ ինչ քայլ առած յառաջագէմ եւ ո՞ր աստիճան բարգաւաճեալ ըլլալը. վերջապէս չ'իմանար պաշտօնէին պաշտօն վարած ըլլալը գիտնալ, այլ այն պաշտօնին պարտականութիւնը կատարած կամ ո՞ր աստիճան կատարել կրցածը կ'սպասէ իմանալ : Քանզի պաշտօն եւ պարտականութիւն մի եւ նոյն բան չ'իմանար լահմանադրութիւնը :

Համարատուութեամբ հասկցածն այն է Սահմանադրութեան, ինչ որ Վարչութեան իւրաքանչիւր

հասնիլ է : Իրեն եկած թուղթերը՝ իր գիւանին վրայ աւանդեալ՝ վճիռ կ'ըսպասեն եւ ո՛չ տեղեկագիր :

Վարչութեան ընելիքը խնդրանք մըն է կամ առաջարկութիւն, որոյ համար ըստխօզութիւն կրնայ խնդրել :

Ստորնագոյն դիւանէ մը պաշտօնական թուղթ չը յղվիր բարձրագոյնին այլ կը մատուցվի. ինչպէս բարձրագոյնէն չը մատուցվիր ստորնագոյնին այլ կը յղվի :

չիւր մասին համար՝ ոչ իբրեւ պաշտօն այլ իբրեւ պարտականութիւն գծած է իր յօդուածոց մէջ՝ ժամանակին համար պահանջելու նախատեսութեամբ :

Սոյն աչօք կը քննեն դիւանները, սոյն աչօք կը դատէ ժողովն ըզՎարչութեան համարատուութիւնքը :

Եթէ ժամանակին չ'աւանդվին այդ համարատուութիւնք Մ. Դիւանին վրայ, հանդերձ ազգային ելուստից տարեկան պիւճէով, պատասխանատու կը մնան Վարչութեան անդամք եւ գլխաւորապէս Գործադիր իշխանութեան Պետը, որում այս մասին հարցում կ'ուզվի Դիւանէն (յօդ. 4) :

307. 38. — Վարչութեան իւրաքանչիւր մասին տարեկան համարատուութիւնքը՝ ատենական շրջանին երկրորդ նիստին մէջ՝ տպեալ կ'աւանդվին ժողովին դիւանին վրայ (յօդ. 4 եւ 6) :

Ատենապետը՝ զանոնք դիւաններուն կը յղէ իբրեւ ըստիպօղ խնդիր [յօդ. 9, 10, 11] ժողովին կարծիքն առնելէն ետքը ձեռամբարձով առանց վէճի :

Դիւաններէն տեղեկագիր քանի որ հասնի, տեղեկաբերը կ'ընթեռնու եւ կաւանդէ Մ. Դիւանին Ատենապետը կ'առաջարկէ եւ ժողովը կորոչէ իւրաքանչիւրին վիճաբանութեան օրը :

307. 39. — Համարատուութեանց քննութեան արդեամբ ժողովը կամ կը գովէ կամ կը պարսաւէ Վարչութեան ընթացքը, եւ իր դատավճիռը գաղտնի քրէտով կը յայտնէ :

Համարատուութեան շնորհունելութիւնը՝ անվրատահութիւն կ'ենթադրէ ժողովին կողմէն համարատուութեան :

րատու ճիւղին վրայ, որ սլարտաւորեալ կը գըտնվի հրաժարելու :

30Դ. 80. — Վարչութեան անդամոց հրաժարականը կամ ուղղակի ժողովին կը տըրվի կամ Պատարիարք Սրբազանին, որ՝ եթէ ընդունի՝ կը հաղորդէ ղանի ժողովին, որ կը հաստատէ ղայն ընդունելութիւնը եւ նոր ընտրելեաց ցանկը կը խնդրէ (տես 30Գ 47) : — Ժողովին տրված հրաժարականը՝ եթէ պատճառաբանեալ է ժողովն Իրաւասութեան ղիւանին եզրակայութեանը վրայ՝ ձեռամբարձով առանց վէճի՝ կամ կընդունի կամ Գործադիր իշխանութեան կըյղէ ի տնօրէնութիւն :

30Դ. 81. — Ո՛ր եւ է սլարազայի մէջ՝ երբ ժողովին կողմէն անվստահութեան ցոյց կամ կասկած նշմարէ, Վարչութեան այս կամ այն մասը վշտ իրաւունք ունի վստահութեան քըւէ սլահանելու :

Ժողովը կ'որոշէ ձեռամբարձով առանց վէճի միլէ կը տեանէ այդ քըւէին սլէտքը : Այդ քըւէն թջորդ նիստին կը մնայ, որոյ արղիւնքը Գործադիր իշխանութեան չը դպչիր :

30Դ. 82. — Ո՛ր ժամանակ ըլլայ՝ երեսփոխան մը կընայ հարցադնդում ուղղել Վարչութեան ո՛ր եւ է նստին կամ Պատրիարք Սրբազանին . բայց գրաւոր սլէտք է տայ իր այդ խնդրանքն Ատենապետին : — Այդ խնդրանօք կը բացատրէ համառօտիւ հարցման նիւթը եւ կըսէ որո՛ւ ուղղեալ ըլլալը . Ատենապետը կ'ընթեռնու ղանի ժողովին :

Երեսփոխանէ առ երեսփոխան հարցապնդում արղիլեալ է :

307. §3.— Վարչութեան անդամներէն անի որում անկ է պատասխանել՝ իր կարծիքը տալէն ետքը, ժողովը կը վճռէ՝ ձեռամբարձով առանց վէճի միթէ կամի լսել այդ հարցապնդումը, եւ կ'որոշէ օրը:

Իրաւունք է դռնփակ նստել եթէ խնդրէ հարցապնդեալ պաշտօնեայն:

Հարցապնդումը լմննալէն եւ միջադէպը գոցելէն ետքը, ժողովը կը դառնայ իր օրակարգին:

307. §4.— Պատրիարք Սրբազանին համար անվրտահութեան քրէէ չ'առաջարկվիր, եւ ոչ իսկ ինք կրնայ վտահութեան քրէէ պահանջել: Իր անկուղջը կրնար տեղի ունենալ այլ միայն ա'յն ճամբով որով հասած է 'յիշխանութիւն [յօդ. 13,50]:

Բայց կրնայ ամբաստանվիլ՝ երեսփոխանաց կուրմէն՝ Սահմանադրութեան հակառակ ընթացքի մը համար, կամ անոր գործադրութեան անհոգութեանը համար:

Երբոր կանոնաւոր [յօդ. 55] ամբաստանագիր մ'աւանդվի Մ. Դիւանին վրայ, Ատենապետը 'զանի կը հաղորդէ ժողովին եւ անոր կարծիքն առանց վէճի առնելէն ետքը կը յղէ Ատենապետաց դիւանին նախաքննութեանը:

Այս դիւանն իր տեղեկադրով կա'մ պարզապէս մերժման կ'եզրակայէ կա'մ նկատառման:

Տեղեկագրին եզրակայութեան վրայ ժողովը կ'արտասանէ իր վճիռը ձեռամբարձով առանց վէճի, եւ ըստ այնմ՝ կա'մ կ'անցնի իր օրակարգին եթէ մերժումն արտասանէ, կա'մ ելք կուտայ ամբաստանութեան եթէ նկատառումն արտասանէ:

Այս ետքի պարագային մէջ՝ յատուկ մասնաժողով մը կ'ընտրվի (յօդ. 7) ամբաստանութիւնը քննելու համար :

Երբ այս քննիչ մասնաժողովին տեղեկագիրը՝ տպեալ եւ երեսփոխանաց ցրեալ՝ աւանդվի Դիւանին , յետ ընթերցման եթէ ընթերցումն ըլլայ , Ատենապետը՝ ժողովին կամքն առնելով առանց վէճի՝ կը յղէ 'զայս տեղեկագիրը Ատենապետաց զիւանին , ի վերաքննութիւն :

Վերաքննեալ տեղեկագրին եկած օրը՝ ժողովը կ'որոշէ վիճաբանութեան օրը , եւ կը դատէ 'զամբաստանութիւնը :

Այս դատական նիստը դռնփակ է : Ատենապետը՝ զանի կը գումարէ երեսփոխանաց օրինական մեծամասնութեան ներկայութեամբը [յօդ. 50] , եւ եպիսկոպոսաց երիցագոյնին նախագահութեամբը :

Քրէէն գաղտնի է , եւ ամբաստանօղք ըլլէ չ'ունին :

Եթէ ամբաստանութիւնն իրաւացի դատվի ժողովէն , Դիւանը կ'առաջակէ անվստահութեան քրէէն , որ պարտաւոր իշխանութեան անկումը կ'ենթադրէ . որոյ արդեամբ եւ յանուն ժողովին՝ Դիւանը Նախագահ եպիսկոպոսին հետ կը խնդրէ Պատրիարք Սրբազանէն իր հրաժարականը , 'զոր կը պարտաւորի տալ :

Եթէ ամբաստանութիւնն անիրաւի դատվի ժողովէն , Դիւանը կ'առաջարկէ վստահութեան քրէէն որ անպարտ իշխանութեան հաստատութիւնը կ'ամրապնդէ , եւ որոյ արդեամբ՝ 'զոր Դիւանը կը հաղորդէ Պատրիարք Սրբազանին , ամբաստանօղք

կը պարտաւորին ներում խնդրել Նորին Սրբազնութեանէն դոնբաց նիստի մէջ :

Սոյն օրինակ կրնայ ամբաստանվիլ եւ վարչութեան անձիւր ճիւղ, եւ ժողովը սոյն ճամբով կը դիմէ իր դատավճռին :

807. §5. — Վարչութեան անդամք ալ կրնան ամբաստանել Պատրիարք Սրբազանը, բայց պէտք է նախ հրաժարին կամ դադրին պաշտօնէ. եւ չեն կրնար ամբաստանել երբ արդէն Նորին Սրբազնութեան կողմէն վարչական փոփոխման մ'առաջարկութիւն աւանդեալ է Դիւանին :

807. §6. — Եթէ Պատրիարք Սրբազանը վարչութեան մասնակի կամ ամբողջակի փոփոխումն առաջարկէ ժողովին, պատճառաբանեալ կ'ընէ 'զայդ առաջարկութիւնը. եւ ժողովը Իրաւասութեան դիւանին եզրակայութեանը վրայ՝ կ'ընդունի կամ կ'օրաձգէ 'զառաջարկութիւնը, ձեռամբարձով առանց վէճի :

Զօրաձգումը օա բառերով կը պատճառաբանէ. « ժողովն զՊատրիարք Սրբազանին ուշադրութիւնը վերստին հրաւիրելով առաջարկեալ փոփոխման վրայ՝ կը յապաղէ 'գիւր հաճութիւնը » :

807. §7. — Եթէ Պատրիարք Սրբազանը 'գիւր հրաժարականը տայ, պատճառաբանեալ պէտք է ըլլայ այդ հրաժարագիրը. ժողովը՝ յետ ընթերցման Ատենապետաց դիւանին նախաքննութեանը կը յանձնէ հրաժարագիրը, եւ այս դիւանին եզրակայութեանը վրայ՝ պատճառները քննելով՝ կ'ընդունի կամ չ'ընդունիր առաջարկեալ հրաժարումը :

Եթէ չ'ընդունի, պատճառաբանեալ կը հաղորդէ 'զիւր որոշումը՝ Պատրիարք Սրբազանին, որում միայն կը մնայ որոշել իր ընելիքը :

307. 88. — Կեդրոնական Վարչութեան արտաքին յարաբերութիւններէն ծագած խնդիրները անուղղակի կու գան կ'ելնեն Ժողովին ատեանը՝ Պատրիարք Սրբազանին միջնորդութեամբը :

Այս ճամբով եկած թուղթերը՝ կա'մ հրամանագիր է Բ. Դռնէն, կա'մ կոնդակ Վեհաշնորհ Կաթողիկոսէն, կա'մ խնդրագիր Գաւառական Ժողովներէն եւ Առաջնորդներէն, եւ կա'մ աղերսագիր հասարակութեան կողմէն, Պատրիարք Սրբազանին ուղղեալ. որ ատոնց մէջէն Ժողովին ներկայելիները կը հաղորդէ անոր՝ կցելով միանգամայն Վարչութեան կարծիքը նոյն խնդրին վրայ եւ պարտ ու պատշաճն իմացնելով :

Ժողովն՝ ըստ պատշաճին՝ կա'մ Վարչութեան կը յղէ ի տնօրինութիւն, կա'մ իր դիւանաց նախաքննութենէն կ'անցնէ խնդիրը, կա'մ մասնաժողովէ մը եւ կամ Ատենապետաց դիւանէն, եւ ասոնց տեղեկագրին վրայ կը վիճէ, կ'որոշէ իր պատասխանը եւ կը հաղորդէ իր Նախագահին առ ի տալ որում անկ է :

307. 89. — Հասարակութեան կողմէն ազգային Ժողովին մատուցուելու հանրագիր, աղերսագիր, ըստորագրեալ ըլլալու է. ըստօրագրողաց երկիրը, արհեստն ու բնակարանը նշանակեալ, կամ գոնէ չորսինը եթէ շատուոր են :

Ըստօրագրութիւնք վաւերացեալ ըլլալու են տեղին Թաղական խորհուրդէն :

Եթէ այդ վաւերացումը զլացեալ է, այդ զլացումը նշանակելու են ըստորագրողք աղերսագրին աւարտը :

Հանրագիր թէ աղերսագիր Նախագահ Սրբազանին պէտք է ուղղի եւ անոր տրվի կամ պատրիարքարանի դիւանատան՝ մէկ կամ քանի մ'անձանց ձեռք :

Ժողովարանին բակը խոնեալ բազմութեամբ բերված աղերսագիրը ո՛չ Նահագահը կրնայ ընդունել ո՛չ Ատենապետը :

Երեսփոխանի մը արգիլեալ է միջնորդ կանգնիլ բազմութեան եւ ժողովին մէջ տեղ. սլարագային ծանրութեան համեմատ ենթակայ կրլլայ 102 յօդուածին տնօրինած պատիժներէն մէկուն :

307. 30. — Աղերսագիրներն իրենց եկած կարգովը կը տօմարագրէ Պատրիարքարանի դիւանապետը աղերսագրոց տօմարագրքին մէջ, նշանակելով աղերսագրին կարգին թիւը, ըստորագրողին երկիրը, արհեստն ու բնակարանը, նոյնպէս եւ խիստ համառօտ կերպով աղերսին առարկան :

Տօմարագրեալ աղերսագիր Նախագահին կողմէն դիւանապետին ձեռք կ'աւանդվի Մ. Դիւանին, եւ Ատենապետը՝ ժողովին համառօտ մը ծանուցնելով նիւթը՝ կը յղէ Յարաբերութեանց դիւանին, ժողովին կարծիքն առնելէն ետքը ձեռամբարձով առանց վէճի :

Եթէ նոյն խնդրին վերաբերեալ խնդրով մ'ըզբաղած է յատուկ մասնաժողով մը կամ ուրիշ դիւան մը, ուղղակի հոն կը յղէ : Զայս յղումը Յարաբերութեանց դիւանն ալ կրնայ ընել :

Ո՛ր եւ է երեսփոխան կրնայ լիովին ծանօթութիւն առնուլ աղերսագիրներէն, անոնց քննութեանն զբաղօղ դիւանին զիմելով:

ՅՕԴ. 91.— Ամեն մէկ աղերսագիր՝ տեղեկագրի մը եւ որոշման մը նիւթ է քննիչ դիւանին մէջ:

Տրված որոշումն՝ իբրեւ պատասխան՝ իմաց կը տրվի աղերսագրողին, աղերսագրին կարգին թըլահամարովը, որոյ առջեւ նշանակեալ է այդ որոշումը:

Քննիչ դիւանը կամ մասնաժողովը ժողովին ատեանը կը բերէ ա՛յն աղերսագիրները՝ զորս Վարչութեան յղել կ'եզրակայէ, եւ զանոնք որ օգտակար կը դատէ ժողովին քննութեանն ենթարկել:

Առաջնութիւն կամ ստիպողութիւն կրնայ խընդրովի աղերսագրի մը քննութեան համար. ժողովը կ'որոշէ սոյն պարագային մէջ՝ ձեռամբարձով առանց վէճի:

Երեք ամսի մէջ գոնէ՝ Վարչութիւնը կը ծանուցնէ ազգային օրագրի միջոցով ինչ ելք որ տուաւ ժողովէն իրեն յղեալ աղերսագրոց:

Թ. ԳԼՈՒԽ

Ներքին եւ արտաքին բարեկարգութիւն
Ազգային ժողովին.

ՅՕԴ. 92.— Ժողովին բարեկարգութիւնը՝ յանուն ժողովին՝ Նախագահ Սրբազանը կը հոգայ, անձամբ կամ իւր փոխանորդին ձեռօք:

Փոխանորդ Հօր կը վերաբերի նաեւ ժողովարանին նիւթական պիտոյից հոգը:

307. 93.— Ո՛չ ոք օտար՝ ո՛չ մէկ պատճառա-
նօք՝ չը կրնար մտնել երեսփոխանաց բազմած շըր-
ջապատին մէջ :

307. 94.— Ժողովուրդին ունկնդրութեան իրա-
ւունքը լիովին վճարված է ատենագրութեանց հը-
րատարակմամբը, որ՝ իբրեւ արձագանք ժողովին՝
համօրէն ազգին լսողութեանը կը հասնի : Ներկա-
յութեամբ սահմանեալ ունկնդրութեան թոյլտուու-
թիւնը շնորհ մըն է ժողովին կողմէն . 'զոր Նախա-
գահը կամ Ատենապետը կը տնօրինեն :

Վերնատունը՝ տիկնայց յատկացեալ է :

Դասը՝ եկեղեցական ունկնդրաց, գաւառական
եւ թաղական ժողովականաց ու Խորհրդականաց,
Նախկին երեսփոխանաց, աղգային լրագրապետաց
եւ պատուաւոր օտարազգեաց յատկացեալ է, 'զո-
րոնք բարապանք կ'ընդունին ու կը տեղաւորեն :

Նիստին բոլոր տեւողութեան ատեն՝ ունկնդիրք
լուռ կենալու են եւ նստած :

Հաւանութեան կամ տժգոհութեան ձայն բարձ-
րացնողը իսկոյն դուրս կը հանվի ունկնդրութեան
տեղէն՝ բարեկարգութեան պահապան բարապա-
նաց ձեռօք, հրամանաւ Նախագահին կամ Ատե-
նապետին :

307. 95.— Եթէ ժողովը աղմըկայոյց ըլլայ, եւ
Ատենապետը կամ Նախագահը չը կարենան հան-
դարտութիւնը վերահաստատել, կ'ազդարարեն թէ
նիստը դադրեցնելու պիտի պարտաւորին :

Երկրորդ ապարդիւն ազդէն ետքը՝ նիստը կը
վերնայ կէս ժամի չափ : — Կէս ժամէն՝ նիստ ու-

վիճաբանութիւն դարձեալ կը շարունակվին :
Եթէ աղմուկը նորէն սկըսի, Ատենապետը՝ ժողովին իմաց տալէն ետքը՝ կրնայ վիճաբանութիւնը փակեալ յայտարարել, եւ անմիջապէս քըւէարկութեան ձեռնարկել, եթէ տեղի կայ :

Եթէ աղմուկը մէյ մ'ալ սկըսի ու քըւէարկութիւնը խափանէ, կամ ժողովին մէջ բռնութեան դիմողներ ըլլան, իսկոյն կը վերնայ նիստը :

ՅՕԴ. ԳԵ.— Պատրիարք Սրբազանին հոգն է հրակել Ազգային ժողովին ներքին եւ արտաքին ասպահովութեան :

Առ այս պէտք եղած միջոցները ձեռք կ'առնու, հարկաւոր դատած հրամանները կու տայ, եւ ըստ հարկին՝ պահապան զօրութիւն կը խնդրէ սատիկանութենէն, իր հրամանին տակ գործելու :

Պատրիարքական իշխանութեան սահմանը՝ թէ Ազգին եւ թէ Տէրութեան առջեւ՝ իր ուխտին ու պատասխանատուութեան սահմանն է :

Ժ. ԳԼՈՒԽ

Պատժական կանոնք

ՅՕԴ. ԳԶ.— Ազգային ժողովին կանոնազանց անդամոց տնօրինվելու բարեկարգական պատիժները՝ չորս աստիճան՝ սայոնք են :

Մեռն	}	1. Ի կարգ կոչում .
		2. Ատենագրութեամբ ի կարգ կոչում .
Իմիստ	}	3. Ցանդիմանութիւն .
		4. Պարսաւանօք յանդիմանութիւն :

Մեզմ սպառիժները Ատենապետը կը տնօրինէ .

խիստ պատիժները ժողովը կ'արտասանէ :

307. 98. — Ի կարգ կը կոչվի ա'յն ատենաբանն որ կարգէն խոտորի , ա'յն անդամն որ 28 յօդուածին պատուիրանքը չը յարգելով կամ ո'ր եւ է կերպով բարեկարգութիւնը խանդարէ :

307. 99. — Ատենագրութեամբ ի կարգ կը կոչվի ա'յն անդամն որ մի եւ նոյն նիստի մէջ երկու անգամ , կամ երկու յաջորդ նիստերու մէջ ի կարգ կոչվեցաւ :

307. 100. — Ատենապետն ինքնին անկախ հեղինակութիւն ունի ի կարգ կոչելու :

Խօսքը կը շնորհվի ա'յն ատենաբանին որ ի կարգ կոչեալ՝ կը հպատակի Ատենապետին հեղինակութեանն ու կը խնդրէ 'զինքն արդարացնել :

Անի որ խօսելու արտօնութիւնը չ'առած՝ 'զինքն ի կարգ կոչել տուաւ , խօսք չունի 'զինքն արդարացնելու համար այլ միայն ատեանին վերջերը , եթէ Ատենապետը չը հաճի :

Եթէ Ատենապետը ետ չ'առաւ ի կարգ կոչումը , ատենադպիրք 'զանի կը նշանակեն ատենագրութեան մէջ :

307. 101. — Երբոր ատենաբան մը մի եւ նոյն նիստի մէջ երկու անգամ ի կարգ կոչվի , ժողովը կրնայ՝ Ատենապետին առաջարկութեան վրայ՝ արգիլել 'զանի խօսքէ այնուհետեւ այն նիստին մէջ : ժողովը կ'որոշէ ձեռամբարձով առանց վէճի :

307. 102. Յանդիմանութիւն կ'արտասանվի այն անդամին դէմ :

1. Որ ատենագրութեամբ ի կարգ կոչումէն ետքը՝ չը դառնար ի կարգ եւ ի պարտականութիւն .

2. Որ մի եւ նոյն նիստի մէջ երեք անգամ կամ յաջորդապէս երեք նիստի մէջ ի կարգ կոչման պատժին արժանանայ .

3. Որ ժողովին մէջ աղմկայոյզ տեսարան մը յարուցնելու նախաձեռնէ , կամ օրէնսդրական աշխատանքէ հաւաքապէս ձեռնպահութիւն թելադրէ .

4. Որ իր պաշտօնակցաց մէկուն կամ մէկ մասին դէմ նախատինք կամ զրգռիչ սպառնալիք ուղղէ :

307. 103. — Պարսաւանօք յանդիմանութիւն կ'արտասանվի ա'յն անդամին դէմ .

1. Որ պարզ յանդիմանութեան դիմադարձութիւն ընէ :

Որ բռնութեանց դիմէ կամ ունկնդրաց յարձակման ձայնատու ըլլայ .

3. Որ հայհոյէ կամ ընկերին ձեռք վերցնէ .

4. Որ ըզժողովն անարգէ , կա'մ անոր մէկ մասը , կա'մ Ատենապետը :

307. 104. — Պարսաւանօք յանդիմանութիւնը հարկ կը դնէ յանցաւոր երեսփոխանին՝ իսկոյն ատենը թողուլ դուրս ելնել եւ զգուշանալ երեւիլէ մէյ մ'ալ նոյն նիստին մէջ :

Եթէ չ'ելնէ , նախագահը հրաման կ'ընէ . եթէ այս հրամանին անհնազանդութիւն ըլլայ , նիստը կը վերնայ , եւ յանցաւորին մեկնիլէն ետքը կրնայ դարձեալ շարունակվիլ . բայց անհնազանդ յանձաւորը յաջորդ նիստին մէջ խօսելու իրաւունքը կը կորուսնէ :

ՅՕԴ. 105. — Յանդիմանութիւնները՝ թէ պարզ եւ թէ պարսաւանօք՝ ժողովւոյ կ'արտասանէ ձեռամբարձով առանց վէճի, Ատենապետին՝ յանուն Կանոնադրութեան՝ առաջարկութեանը վրայ, եւ նախագահը կը գործադրէ :

Երեսփոխանը՝ որու դէմ առաջարկվի այս բարեկարգական պատիժներէն մէկը կամ միւսը, միշտ իրաւունք ունի իր արդարացման համար խօսելու կամ՝ յանուն իւր խօսեցնելու իր սլաշտօնակցաց մէկը :

Ժողովին արտասանած պատիժները ատենադրութեանց մէջ կ'արձանագրվին, իսկ այս վճիռներուն հետեւ յանդգնօղին անունը՝ եթէ ըլլայ այդ ատիժան կանոնադանց՝ հասարակաց թերթերով ալ կը տարածայնի, ի հրապարակ տալով ատենադրութեան ա'յն քաղուածը ուր պատիժը յիշեալ է :

ՅՕԴ. 106. — Կ'ընկնի երեսփոխանութենէ ա'յն անդամն որ ժողովարանին մէջը կամ շուրջը ոճիր մը գործէ, կամ իր օրէնսդրական պաշտօնին տեւման ատեն պատժական ատեանի մը կողմէն դատապարտութիւն մը կրէ, որ զրկէ զիւրը՝ իբրեւ բարոյապէս անբաւական՝ ընտրելութեան իրաւունքէն, ըստ Սահմանադրութեան :

Պաշտօնանկութիւնը ժողովէն կ'արտասանվի՝ յետ օրինաւոր ապացուցման :

ԺԱ. ԳԼՈՒԽ

Քաղաքացիութիւն

807. 107. — Քաղաքացիութեան հզօր եւ բանաւոր պատճառներ են՝

1. Ճամբորդութիւն .
2. Հիւանդութիւն .
3. Չրգեհ թաղին մէջ .
4. Ծանր հիւանդ տան մէջ :

807. 108. — Նախագահ Սրբազանին ներկայութիւնը միշտ կարեւոր է ժողովին շուքն ու պատկառանքն աւելցնելու համար, եւ երբեմն անհրաժեշտ՝ ժողովին ներքին եւ արտաքին ապահովութեանը համար :

Երբոր բանաւոր պատճառով կամ աղգային կարեւոր ու ստիպօղ գօրծով մը դրաղեալ՝ ստիպվի քաղաքացիութեան, իր տեղ առօրեայ նախագահ մը կը դուցնէ :

807. 109. — Մայր դիւանին անդամոց ներկայութիւնը միշտ հարկաւոր է ատեանին բողոքման ճիշտ որոշեալ ժամուն, մանաւանդ Ատենապետինն ու խորագիր ատենագիրինը անհրաժեշտ է, մէկը ատեանը բանալու համար, միւսը ատենագրութեան վրայ դիտողութեանց պատասխանելու համար :

Երբոր Ատենապետը հզօր պատճառով մը ստիպվի քաղաքացիութեան, պարտաւոր է բաւական ժամանակ առաջ իմաց տալ երկու գերատննապե-

տաց միանգամայն, զի եթէ մէկն ալ նմանապէս անյաղճելի ուժի մը տակ գտնվի՝ կարենայ միւսին իմաց տալու միջոց ունենալ :

Նմանօրինակ կը պարտին իրարու իմաց տալ եւ ատենադպիրք :

Ժողովին պատուաշէնութեանը դպչելի անտեղութիւն է՝ դիւանին անգամոց բացակայութեան երեսէն՝ առօրեայ դիւանով ատեան բանալու հարկին տակ գտնվի (յօդ. 2) :

30Դ. 110.— Հրաժարեալ կը համարվի ա՛յն երեսփոխանը .

1. Որ՝ առանց բանաւոր պատճառի երկու յաջորդ նիստերու բացակայ մնալով, երրորդին անձամբ չը պատասխանէ նախագահական յատուկ կոչմանը. ասի՝ իր յանձնառած պաշտօնին անհոգութիւն ըրաւ երեք անգամ :

2. Որ՝ առանց բանաւոր պատճառ յայտնած ըլլալու՝ ատենական շրջանի մը երեք անբաւական նիստերու մէջ անուանական կոչման չը պատասխանէ. ասի՝ Ազգին գործը ետ մնալու պատճառ եղաւ երեք անգամ :

Այս դասի սնդամները՝ եռապատիկ պարտազանց՝ 102 յօդուածին խստութեանը կը հանդիպին, որ բացակայութեան վերադիրով ա՛յսքան կը ծանրանայ եւ կ'ըլլայ վերջնական բացակայութիւն, 'զոր ժողովը կը վճռէ ձեռամբարձով առանց վէճի՝ Ատենապետին յանուն Կանոնադրութեան առաջարկութեանը վրայ (1) :

(1) Հրահանգ.— Դիւանը պատճատետը մ'ունի տօմարածու, որոյ մէջ անձիւր պատիժ իր երկու կշն ունի ղէմ ղէմ. հոն կը

Պարտազանցութեամբ հրաժարեալ համարելոց անունները՝ ատենագրութեանց մէջ նշանակվելէն զատ՝ հասարակաց թերթերն ալ կը տանին ընտրողաց ականջը :

ՅՕԴ. 111. — Թէ կանոնին հրաժարցուցած թէ ինքնին հրաժարողաց եւ թէ վախճանեալ երեսփոխանաց տեղ նոր ընտրութիւնները ատենական տարւոյն վերջը կ'ըլլան ընդհանուր ընտրութեանց ատեն :

Սակայն եթէ ժողովէ սլակտող անդամոց թիւը օրինական թիւին քառորդն անցնելով՝ իսկական թիւին ամբողջութիւնը խորել սպառնայ (յօդ. 49),

ժողովը կրնայ՝ երբ որ ըլլայ՝ սլատահական ընտրութիւն հրամայել, Նախագահ Սրբազանին կամ Դիւանին առաջարկութեանը վրայ :

Եթէ Դիւանին մէջ սլատահի հրաժարումը, անմիջապէս յաջորդ նիստին կ'ըլլայ ընտրութիւնը (տես յօդ. 5) .

ՎԵՐՋԻՆ ՅՕԴ. — Եթէ ատենական շրջանի մը մէջ երկու անգամ միայն յաջորդապէս թէ ընդմիջապէս՝ նիստը բոլորովին անբաւական մնալով տեղի չ'ունենայ կամ վերնայ, սոսկ որոշող մասին բա-

նշանակեն ատենադպիրը անձիւր նիստին մէջ տեղի ունեցած պատիժը, նոյնպէս և բացակայութիւնը : Ամեն նիստին վերջերը, նոյն տետրը աչքէ անցնելով՝ եթէ կայ պարտազանցութեան աւտիճանը հասած անուն՝ ցանկը կուտան Ատենապետին, որ՝ զանի Լը կարգաց և Գողովը կ'արտասանէ անոնյ հրաժարեալ համարումը :

ցակայութեան երեսէն . եւ երրորդին՝ թէ երես/ու-
խանք նախագահական յատուկ կոչնագրին խուզ
մնան ու նիստը դարձեալ անբաւական թողուն
(յօդ. 52), բացակայ մեծամասնութիւնը՝ իբրեւ
եռապատիկ պարտազանց՝ ըստ կանոնի հրաժարեալ
կը համարվի (յօդ. 110) :

Եթէ այդ անակնկալ այլ ոչ անկարելի դէպք տե-
ղի ունենայ, նախագահ Սրբազանը անհրաժեշտ
հարկին մէջ կը գտնվի ստիպօղական ատեան բա-
նալու որ եւ է թըւով ներկայ անդամոց, որք կը
հաստատեն մեծա մասնութեան բաղակայութիւնը,
կ'արտասանեն 110 յօդուածին սնօրինած արժանա-
հաս վճիռը, եւ զ'ատենագրութիւնը կ'ըստորագրեն :
Հետեւեալ օրը՝ ստիպօղական ատեանին վճիռն
հրատարակելով, միանգամայն եւ բացակայից տեղ
նոր ընտրութեանց հրահանգները տալով ընտրող ժո-
ղովոց, Պատրիարք Սրբազանը՝ իբրեւ աւանդապահ
ազգային դորձադիր իշխանութեան՝ անմիջապէս կը
հոգայ զ'Ազգային ժողովին ամբողջացումը :

Բ Ա Ս Շ Խ Ո Ւ Մ

ԵՐ

ԴԱՍԱԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԵՍՓՈՒԱՆԱՑ

Ըստ բաժանման քաղից ու գաւառաց

(Faint handwritten signature or stamp)

ՅԱՆԿ ՎԵՐԼՈՒԾԱԿԱՆ

ԱՊՍԲԷԻ ԿԱՐԳՈՎ

(Երկրորդ հատոր . Գրք 188)

(Գրք 188 . Գրք 188)

Յ Ա Ի Ե Լ Ե Ա Լ

Ե Ի

ԲԱՐԵՓՈՒԵԱԼ ՏՐՕՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆՔ

ՆԵՐՔԻՆ ԿԱՆՈՆԱԳՐԻ

(Ը. Գիստ 1876 ամի , Էրես 138)

Մանրակշիռ խնդրոց լուծման ժամանակ թեր ուղէմ քուէ տողողաց անուններն ատենագրութեանց մէջ յայտնապէս պիտի նշանակուին :

(ԻԱ. Գիստ 1878 ամի , Էրես 496)

Վարչութիւնն փոխանակ Վարչական գործոց տեղեկագրի մը , որ մինչեւ ցարդ համարատուութեան համար գործածուած ձեւն էր , պարտի՝ հարկ տեսած ատեն կամ գէթ Ազգային Ժողովոյ նոր շրջանի բացման միջոցին՝ հրատարակել Սպիտակ Կէտք անունով , պաշտօնական գրութեանց տետր մը , այն գրութեանց միայն որ կրնան իւրոյս գալ անփնաս :

Երեսփոխանք միշտ ազատ են անցեալ եղելութեանց համար պաշտօնական դիւաններուն դիմել եւ ճշմարտութեան վերահասու ըլլալու համար պէտք եղած հետադասութիւնն ընել ըստ պատշաճից օրինաց , որով առիթ կունենան՝ եթէ կամք ընեն՝

հարցում կամ հարցախնդում ուղղել որ եւ է գործոյ վրայ եւ այս կերպով ալ համարառութիւն կատարել:

(Դ. Յիստ 1879 ամի , Էրես 114-120)

30Դ. 1. — Ոգգ. ժողովոյ տարեկան շրջանի բացման Նախապահական ճառին՝ որ գրաւոր կերպով պէտք է ըլլայ , ժողովը կր պատասխանէ ուղերձով՝ ըր , զոր Ատենապետաց դիւանը կը ծրագրէ եւ ժողովր վեճաբանութեամբ կը խմբագրէ իւր երրորդ կամ չորրորդ նստին մէջ , ուր Ս Պատրիարքը (իւստիս րդոյ) մը կը նախադասէ ժողովին : Սոյն ուղերձը Մար Դիւանի Տրջոյաւ կենդկայացուի Ս Պատրիարքին :

30Դ. 2. — Իւրաքանչիւր ատեանի սկիզբն ատենական գործողութեանց համար առ առաւելն մէկ ժամ կը զոհուի , ի լրման ժամուն՝ անկատար մնացած գործողութիւնք յաջորդ նստին կը ձգուին , բացի ժողովով ստիպողականութիւն տրուած խընդիրներէն՝ որ առ ժամայն կը լուծուին :

30Դ. 3. — Դիւաններուն կամ մասնաւոր Յանձնախումբերու քննութեան յանձնուած անձնիւր խնդրոյ համար պայմանաժամ կորոչուի տեղեկագրութեան , զոր ժողովը Ատենապետին առաջարկութեան վրայ ձեռամբարձով կը սահմանէ առանց վեճաբանութեան , եւ բոլոր յանձնարարեալ խնդրոց զուցակը ժողովարանին մէջ յարաժամ ի տես ամեն ինչ կարուի Ատենապարքին խնամօքն :

ՅՕԴ. 4. — Որ եւ է Դիւան կամ Յանձնախումբ պարտաւոր է իր քննութեան յանձնուած խնդրոյն տեղեկագիրը պայմանեալ ժամանակին բերել եւ կամ չկրնալ բերելուն պատճառը գրաւոր բացատրել ժողովին : Պայմանաժամին տեղեկագիր կամ բացատրութիւն չբերող դիւան կամ յանձնախումբ ազդարարութիւն կընդունի Դիւանէն յատենի ժողովոյ, եւ երկրորդ անգամ պայմանաժամ որոշուելով, եթէ դարձեալ պարտազանց գտնուի, դժգոհութեան քուէ կընդունի ժողովէն եւ տեղն ուրիշ մը կընտրուի :

ՅՕԵ. 5 ա. — Իւրաքանչիւր երեսփոխան իրաւունք ունի երբ որ ուզէ որ եւ է դործի կամ խընդրոյ մը վրայ հարցումն կամ հարցապնդումն ընել Ս. զգ. Վարչութեան, հարցումը տեղեկութիւն ստանալու կամ եղիլութիւն մ'ըստու գելու համար կըլլայ եւ պատասխանը պարզ տեղեկութիւն է : Իսկ հարցապնդումը քննադատական ձգտում ունի եւ պատասխանը մինչեւ տարուան մը համարատուութիւն է :

բ. — Հարցում կամ հարցապնդում գրաւոր կաւանդուի Մայր Դիւանին, որ ատենական դործողութեանց կարգը կը հաղորդէ զայն ժողովին եւ կը յղէ առ որ ուղղեալն է ի պատասխանատուութիւն, որ պարտաւոր է հեփեփեալ նախն կարծիք յայտնել, եթէ հարցման կամ հարցապնդման հեղինակն ստիպողութիւն չը խնդրէ եւ կամ ժողովն չընդունի ստիպողութիւն : Իսկ հակառակ պարագայի մէջ, Վարչութիւնը պարտաւոր է նոյն նախն վերջերը յայտն

նել կարծիքն, ի պատասխանի հարցման կամ հարցապնդման :

գ.— Վարչութեան կարծիքը կամ ուղղակի պատասխանէ հարցման կամ հարցապնդման նիւթ եզոզ խնդրոյն, եւ կամ առժամանակեայ կատարելագոյն պատասխանելն անկարելի կամ անպատշաճ ըլլալուն յայտարարութիւնը : Սոյն վերջին պարագայի մէջ Վարչութիւնը պարտաւոր է պայմանաժամ ցոյց տալ եւ պատրաստ գտնուիլ նոյն ժամանակ պատասխանելու՝ եթէ հարցումն կամ հարցապնդումը կրկնուի :

դ.— Վարչութեան կարծիքը կամ պատասխանը լսուելէն ետքը՝ Ատենապետն զհարցման խնդիրը կը գոցէ իբր միջադէպ, եւ կանցնի օրուան կարգին : Իսկ եթէ հարցապնդում կը կատարուի, Վարչութեան հաճութեամբ օրը կառաջարկէ վիճաբանութեան, եւ ժողովը զայն կը սահմանէ ձեռամբարձով առանց վիճաբանութեան :

ե. Քրոշեալ օրը հարցապնդման վիճաբանութիւնը տեղի կունենայ, հարցապնդող եւ հարցապնդեալ՝ որքան անգամ որ սէտք ըլլայ, իսկ ուրիշ երեսփոխանք ըստ կանոնի մինչեւ երկու անգամ խօսելէն ետքը, վիճաբանութիւնը կը փակուի եւ պատճառաբանեալ օրակարգի մը քուէարկութեամբ վերջ կը տրուի հարցապնդման խնդրոյն, եթէ ժողովն պատշաճագոյն չը դատէ պարզ եւ անխառն օրակարգն քուէարկելով փակել միջադէպը :

307. Գ.— Ազգ. ժողովն չորս անդամով Ելեւմտից Յանձնախումբ մը կ'ընտրէ իւր մէջէն, որ ազգային

պիւտճէին մէջ Ազգ. ժողովոյ համար սահմանուած գումարը Վարչութենէն ընդունելով կը հոգայ ժողովին տպագրական, կահ կարասեաց եւ ուրիշ ամեն կարգի ծախքերը, եւ տարեգլխին հաշիւը կը ներկայէ Ազգային ժողովին :

30Դ. 3.— Ազգ. ժողովին կանոնական նիստերուն օրն ու տեղին՝ պատշաճ տեսած ատեն՝ Ս. Նախագահը Մայր Դիւանին հետ կանխաւ խորհրդակցելով կ'որոշէ հարկ եղած փոփոխութիւնը :

(ԺԱ. Է. ԺԲ. նիստ 1880 ամի, Էրես 312 եւ 331)

30Դ. 1.— Ժողովատեղին (Գումգափույէն) փոխադրեալ է Ի Ղալաթիա :

30Դ. 2.— Առանց օրինաւոր պատճառի երեք անգամ բացակայ եղող երեսփոխանին անունը Դիւանը կը ծանուցանէ ժողովին, եւ կոչնագրին մէջ ալ յատկապէս կը յիշեցնէ իրեն՝ որ երբորդ բացակայութիւն ունեցած է արդէն, եւ եթէ չորրորդ անգամ ալ բացակայ մնայ, ըստ օրինի հրաժարեալ պիտի համարուի :

ԺԲ. նիստ 1880 ամի, Էրես 475 եւ 477)

30Դ. 1.— Ժողովոյ գումարման յատկացեալ Ուրբաթ օրերն Հինգշաբթիի փոխուած է :

30Դ. 2.— Փոխանակ կէս օրէն յետոյ գումար

ուելու՝ փորձի համար կէս օրէն 3 ժամ յառաջ պիտի գումարի ժողովը :

ՅՕԴ. 3. — Բացակայութիւն եւ հրաժարում նըշանակող գրութիւնք ատենանի բացումէն մինչեւ կէս ժամ յառաջ պիտի աւանդուին Ատենապետին :

ՅՕԴ. 4. — Առաջարկութիւն, հարցում, հարցապնդում խնդրագիր, տեղեկագիր, եւլն. նշանակող գրութիւնք՝ ատենանի բացումէն մինչեւ մէկ ժամ յառաջ պիտի աւանդուին Ատենապետին :

